

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bc. Jakub Seiboth

**Paradiplomacie českých krajů vůči
německým spolkovým zemím**

Diplomová práce

Praha 2020

Autor práce: **Bc. Jakub Seiboth**

Vedoucí práce: **JUDr. Vladimír Handl, CSc.**

Rok obhajoby: **2020**

Bibliografický záznam

SEIBOTH, Jakub. *Paradiplomacie českých krajů vůči německým spolkovým zemím*. Praha, 72 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra německých a rakouských studií. Vedoucí diplomové práce JUDr. Vladimír Handl, CSc.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá paradiplomacií mezi českými kraji a německými spolkovými zeměmi. Termín paradiplomacie je označením diplomacie nižších územně správních celků. Konkrétně se tato práce věnuje makroregionální paradiplomacii, tedy spolupráci regionů, které spolu nesdílí společnou hranici. Výzkum se tedy zaměřuje na Středočeský kraj, který má partnerství se spolkovou zemí Porýní-Falc a Moravskoslezský kraj, který spolupracuje se spolkovou zemí Severní Porýní-Vestfálsko (výzkum nezahrnuje spolupráci Prahy s Berlínem a Hamburkem, jelikož se jedná o regiony městského typu). Tato diplomová práce zkoumá v jakých motivech paradiplomacie se vzájemná spolupráce zkoumaných celků liší, jaké jsou motivace pro její navázání a jaká panuje rozdílnost při naplňování vzájemně stanovených cílů. Motivy paradiplomacie mohou být ekonomické, kulturní anebo politické. V první části diplomové práce je představena teorie a definice pojmů, se kterými poté diplomová práce pracuje. Následuje metodologie a stanovení výzkumných otázek. V následné části práce jsou představeny příslušné české a německé nižší územně správní celky. V druhé části diplomové práce pak dochází k provedení samotného výzkumu a jeho vyhodnocení. Podklady pro výzkum dodali zaměstnanci příslušných krajských, respektive zemských úřadů a obsahují tak exkluzivní informace, které jinde nejsou veřejně dohledatelné.

Abstract

This diploma thesis deals with paradiplomacy between Czech regions and German federal states. The term paradiplomacy refers to the diplomacy of the lower territorial administrative units. Specifically, this work deals with macro-regional paradiplomacy, ie cooperation of regions that do not share a common border. The research thus focuses on the Central

Bohemian Region, which has partnerships with the federal state of Rhineland-Palatinate and the Moravian-Silesian Region, which cooperates with the federal state of North Rhine-Westphalia (research does not include Prague's cooperation with Berlin and Hamburg, as these are urban-type regions). This diploma thesis examines in what motives the paradiplomatic cooperation differs, what are the motivations for its establishment and what is the difference in the fulfillment of mutually set goals. The motives of paradiplomacy can be economic, cultural or political. The first part of the thesis presents the theory and definitions of terms that the thesis then works with. Following on is a methodology and research questions. Subsequently, the respective Czech and German lower territorial administrative units are introduced. In the second part of the thesis, the research itself is carried out and its evaluation set forth. The materials for the research were provided by employees of the respective regional authorities, and thus contain exclusive information that is not publicly accessible elsewhere.

Klíčová slova

paradiplomacie, makroregionální spolupráce, Středočeský kraj, Moravskoslezský kraj, Porýní-Falc, Severní Porýní-Vestfálsko

Keywords

paradiplomacy, macroregional cooperation, Central Bohemian Region, Moravian-Silesian Region, Rhineland-Palatine, North Rhein-Westphalia

Rozsah práce: 118 607 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely

V Praze dne .....

Jakub Seiboth.....

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu práce JUDr. Vladimíru Handlovi, CSc. za jeho cenné rady a jeho ochotu při psaní této práce. Dále bych chtěl poděkovat zaměstnancům krajských a zemských úřadů, kteří poskytovali odpovědi na mé dotazy v průběhu psaní a bez jejichž odpovědí by tato diplomová práce nemohla vzniknout. Děkuji také všem, kteří mě během psaní podporovali a byli mi oporou.

ZÁVĚREČNÉ TEZE MAGISTERSKÉ PRÁCE NMTS

Závěrečné teze student odevzdává ke konci Diplomního semináře III jako součást magisterské práce a tyto teze jsou spolu s odevzdáním magisterské práce do SIS předpokladem udělení zápočtu za tento seminář.

Jméno:

Jakub Seiboth

E-mail:

kuba.seiboth@gmail.com

Specializace (uved'te zkratkou)*:

NSS

Semestr a školní rok zahájení práce:

ZS 2017/2018

Semestr a školní rok ukončení práce:

ZS 2019/2020

Vedoucí diplomového semináře:

PhDr. Miroslav Kunštát, Ph.D.

Vedoucí práce:

JUDr. Vladimír Handl, CSc.

Název práce:

Paradiplomacie českých krajů vůči německým spolkovým zemím

Charakteristika tématu práce (max 10 řádek):

Diplomová práce se zaměřuje na paradiplomacii, tj. spolupráci nižších územně správních celků České republiky a Spolkové republiky Německo. Konkrétně se práce věnuje makroregionální paradiplomacii, tedy spolupráci regionů, kteří spolu nesdílí společnou hranici. Jediné nižší územně správní celky, které splňují výše zmíněnou definici, a na kterých je v rámci práce prováděn výzkum, jsou Středočeský kraj a spolková země Porýní-Falc a Moravskoslezský kraj, který spolupracuje se spolkovou zemí Severní Porýní-Vestfálsko.

Vývoj tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):

Původní diplomová práce se měla věnovat komparaci paradiplomacie evropské politiky Středočeského kraje a Dolních Rakous. Od tohoto tématu jsem začal postupně upouštět a přešel jsem ke vzájemné paradiplomacii mezi českými kraji a německými spolkovými zeměmi. Důvodem byla těžší proveditelnost výzkumu v rámci prvního tématu a také větší přínos pro vědecké prostředí úpravou a změnou orientace tématu z Rakouska na Německo a vypuštěním pouze úzké profilace na Evropskou unii. Jelikož na paradiplomacii českých krajů se Saskem a Bavorskem už výzkumné práce napsané byly, rozhodl jsem se právě pro výzkum spolkových zemí, se kterými Česká republika nesdílí

společnou hranici.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

1. Úvod
2. Teoretické vymezení práce
3. Metodologie
4. Postavení krajů a spolkových zemí
5. Spolupráce českých krajů s německými spolkovými zeměmi
6. Interpretace výsledku výzkumu zkoumaných regionů
7. Závěr

Hlavní výsledky práce (max. 10 řádek):

Obě zkoumané paradipломatické spolupráce mají jiné výsledky. Zatímco spolupráce mezi Moravskoslezským krajem a Severním Porýním-Vestfálskem je založena především na podobné průmyslové minulosti, kterou oba regiony sdílí a má především ekonomické motivy, spolupráce mezi Středočeským krajem a spolkovou zemí Porýní-Falc vznikla pomocí paradipломatického minilateralismu přes 4-Dohodu a její motivy jsou hlavně kulturní. Politické motivy v navazování paradipломatické spolupráce nebyly důležité ani pro jeden zkoumaný celek.

Prameny a literatura (výběr nejpodstatnějších):

David Criekemans, *Regional Sub-State Diplomacy Today* (Leiden: Koninklijke Brill NV, 2016)

Vít Dostál, Vít Hloušek, „Jak zkoumat krajskou paradiplomacii? Koncepty, modely a aplikace na případ Jihomoravského kraje“, *Středoevropské politické studie*, ročník XVI, číslo 4 (2014): s. 312-325

Ivo Duchacek, „The International Dimension of Subnational Self-Government“, *The Journal of Federalism*, roč. 14, č. Fall (1984), s. 5-31

Ivo Duchacek, „Perforated Sovereignties: Towards a Typology of New Actors in International Relations“, in *Federalism and International Relations*, ed. Hans J. Michaelmann a Panayotis Soldatos, (Oxford: Oxford University Press, 1990), s. 1-33

Jan Hendl, *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. (Praha: Portál, 2005)

Jan Karlas, „Komparativní případová studie“, in *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*, ed. Petr Drulák a kol. (Praha: Portál, 2008), s. 62-91

Michael Keating, „Regions and International Affairs: Motives, Opportunities and Strategies“, in *Paradiplomacy in Action: The Foreign Relations of Subnational Governments*, ed. Michael Keating, Francisco Aldecoa. (Londýn: Frank Cass Publishers, 1999), s. 1-16

Kai-Olaf Lang, Nicolai von Andarza, „Minilateralismen in der EU“, *SWP-Aktuell*, Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik, Deutsches Institut für Internationale Politik und Sicherheit, č. 7, Januar 2018, s. 1-8

Etika výzkumu: **

Jazyk práce: čeština		
Podpis studenta a datum		
Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí diplomového semináře		
Vedoucí specializace		
Garant programu		

* BAS – Balkánská a středoevropská studia; ES – Evropská studia; NRS – Německá a rakouská studia; RES – Ruská a eurasijská studia; SAS – Severoamerická studia; ZES – Západoevropská studia.

** Pokud je to relevantní, tj. vyžaduje to charakter výzkumu (nebo jeho zadavatel), data, s nimiž pracujete, nebo osobní bezpečnost vaše či dalších účastníků výzkumu, vysvětlete, jak zajistíte dodržení, resp. splnění těchto etických aspektů výzkumu: 1) informovaný souhlas s účastí na výzkumu, 2) dobrovolná účast na výzkumu, 3) důvěrnost a anonymita zdrojů, 4) bezpečný výzkum (nikomu nevznikne újma).

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Teoretické vymezení práce.....	5
2.1. Termín „paradiplomacie a jeho vymezení.....	5
2.2. Motivy paradiplomacie.....	8
2.3. Nástroje paradiplomacie.....	9
2.4. Evropeizace paradiplomacie.....	11
3. Metodologie.....	13
3.1. Metodologické vymezení práce a její cíl.....	13
3.2. Stanovení výzkumných otázek a jejich zkoumání.....	13
3.3. Sběr dat a jejich následné zpracování.....	14
4. Postavení krajů a spolkových zemí.....	15
4.1. Kraje České republiky.....	16
4.1.1. Postavení krajů v českém politickém systému.....	16
4.1.2. Historický vývoj nižších územně správních celků v Česku.....	17
4.1.3. Český legislativní rámec a kompetence krajů.....	18
4.2. Země Spolkové republiky Německo.....	20
4.2.1. Postavení spolkových zemí v německém politickém systému.....	20
4.2.2. Historický vývoj nižších územně správních celků v Německu.....	21
4.2.3. Německý legislativní rámec a kompetence spolkových zemí.....	22
4.3. Dynamika česko-německých vzájemných vztahů.....	23
5. Spolupráce českých krajů s německými spolkovými zeměmi.....	28
5.1. Aktéři paradiplomacie zkoumaných nižších územně správních celků...	30
5.1.1. Středočeský kraj.....	30
5.1.2. Moravskoslezský kraj.....	31
5.1.3. Porýní-Falc.....	33
5.1.4. Severní Porýní-Vestfálsko.....	34
5.2. Důvody navázání vzájemné spolupráce.....	36
5.3. Nástroje přeshraniční spolupráce.....	37
5.4. Dynamika vzájemných vztahů.....	39
5.5. Ekonomická paradiplomacie.....	40
5.6. Kulturní paradiplomacie.....	42

5.7. Politická paradiplomacie.....	43
5.8. Pohled krajů a spolkových zemí na spolupráci.....	44
5.9. Dílčí závěr.....	45
6. Interpretace výsledků výzkumu zkoumaných regionů.....	47
7. Závěr.....	49
Summary.....	51
Použitá literatura.....	53
1. Primární literatura.....	53
2. Seznam komunikací s referenty.....	62
3. Sekundární literatura.....	62
Seznam zkratk.....	67
Přílohy.....	69

1. Úvod

Ve své diplomové práci „Paradiplomacie českých krajů vůči německým spolkovým zemím“ se zaměřuji na potenciál a praxi mezinárodních vztahů nižších územně správních celků České republiky a Spolkové republiky Německo. Paradiplomacie je termín celkem nový a souvisí s vývojem studia mezinárodních vztahů, a to po druhé světové válce. Vzhledem k tomu, že žijeme ve světě ovlivňovaném neustále se urychlující globalizací a evropskou integrací, posouvá se tento vědní obor stále dále. Suverénní státy již dlouho nejsou jedinými aktéry mezinárodních vztahů, stále častěji se jimi vedle nadnárodních uskupení stávají i územní celky na nižších správních úrovních. Nejdříve to byly regiony ve federativních státech, později i ve státech decentralizovaných a v dnešní době se do ní stále více zapojují i regiony ve státech unitárních.¹

Německo, které bylo poprvé sjednoceno až ve druhé polovině 19. století, si koncept federálních nižších územních celků drží od začátku (s výjimkou období, kdy zemi ovládali nacisté). Zprvu to představovalo uskupení států a království, které na území Německa existovaly před jeho prvním sjednocením. Systém spolkových zemí vycházející z podobného principu poté zachovali i spojenci, kteří se podíleli na vytváření poválečného systému Spolkové republiky.² S obměnami v průběhu historie je na tom jinak Česká republika. Z celkem decentralizovaného Předlitavska v 19. století se Země koruny české během 20. století proměnily na unitární centralizovanou zemi. Podíl na tom mělo uspořádání Československa po první světové válce, které zrušilo zemské sněmy Čech, Moravy a Slezska. Po druhé světové válce zase komunisté, kteří celý stát kompletně zcentralizovali zrušením historických zemí a zavedením uměle vytvořených krajů kolem velkých měst. Tento systém, s menšími obměnami, trvá v Česku až doposud.³

Novodobé české kraje, jejichž existence se datuje od roku 2000, se ale také postupně staly součástí paradiplomatických vztahů i přes to, že současný systém krajů se nedá označit za formu decentralizovanou.⁴ Některé krajské úřady ale postupně začaly stále více působit na poli mezinárodních vztahů a mezinárodního rozvoje za účelem většího povědomí o svých

---

¹ Ivo Duchacek, „The International Dimension of Subnational Self-Government“, *The Journal of Federalism*, roč. 14, č. Fall (1984), s. 5-31

² Helmut Müller, Hanna Vollrath, Karl Friedrich Krieger, *Dějiny Německa* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995)

³ Jan Janák, Zdeňka Hledíková, *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945* (Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989)

⁴ 129/2000 Sb. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=129&r=2000> [online]. [cit. 2019-12-25]

regionálních oblastech. Hlavní vliv na tom měl také vstup České republiky do Evropské unie, čímž získali aktéři nižších územně správních celků možnost podílet se nejen na svém zastoupení ve Výboru regionů, ale i na spolupráci s dalšími regiony evropských států. Regionální spolupráce z české strany začaly ale postupně přerůstat i do mimoevropských forem spolupráce (například i s Ruskem nebo Čínou).⁵

Tato diplomová práce se zaměřuje na spolupráci vybraných českých krajů s nižšími územně správními celky našeho největšího a ekonomicky nejdůležitějšího souseda – Spolkové republiky Německo. Vzájemné vztahy obou zemí poznamenala především druhá světová válka a poválečné uspořádání světa, kdy na části česko-německé hranice objevila železná opona. Po konci studené války měla ale řada společných faktorů (společná hranice, ekonomická propojenost, historická nebo kulturní kompatibilita) vliv na vznik spolupráce v dnešní podobě. Z obou stran také došlo například i ke smíření ohledně problematiky poválečného odsunu Němců. V této diplomové práci se tak chci zaměřit právě na obsah a výsledky česko-německé spolupráce na paradiplomacické úrovni.

Společnou hranici s Německem sdílí pět krajů ze čtrnácti, společnou hranici s Českem zase dvě spolkové země ze šestnácti. Paradiplomacie má různé roviny zkoumání, přičemž záleží i na tom, jestli spolu uvedené nižší územně správní celky (ze dvou různých států), sousedí či nikoli. V této diplomové práci se zaměřím pouze na regiony, které spolu společnou hranici nesdílí. Pokud by totiž došlo ke zkoumání jak sousedících, tak i nesousedících nižších územně správních celků zároveň, mohl by tento rozdílný fakt konečné výsledky výrazně ovlivnit. Dalším důvodem je také fakt, že na přeshraniční spolupráci bylo již několik výzkumných a diplomových prací napsáno. Paradiplomacii Saska se věnovali Jakub Eberle a Vladimír Handl v díle „Zahraniční aktivity Saska na bilaterální, regionální a evropské úrovni.“⁶ Bavorské paradiplomacii se zase ve své práci „Paradiplomacie Svobodného státu Bavorsko a jeho aktérství v mezinárodních vztazích“ věnovala Linda Pospíšilová.⁷

Konkrétně se tak tato diplomová práce zaměří na vzájemnou paradiplomacii českých a německých nižších územně správních celků, kteří spolu společnou hranici nesdílí. Přesněji na

---

⁵ Partnerské regiony – Moravskoslezský kraj. *Moravskoslezský kraj*. Dostupné z: <https://www.msk.cz/cz/verejnost/partnerske-regiony-44293/> [online]. [cit. 2019-24-12]

⁶ Jakub Eberle, Vladimír Handl. *Zahraniční aktivity Saska na bilaterální, regionální a evropské úrovni*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2016, 101 s.

⁷ Linda Pospíšilová. *Paradiplomacie Svobodného státu Bavorsko a jeho aktérství v mezinárodních vztazích*. Praha, 2017. Diplomová práce (Ing.) Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů, Středisko mezinárodních studií Jana Masaryka

paradiplomacii Středočeského kraje a spolkové země Porýní-Falc a Moravskoslezského kraje se zemí Severní Porýní-Vestfálsko. Vzájemná spolupráce nesousedících celků se týká ještě spolupráce Prahy s Berlínem a Hamburkem. Jelikož se ale nejedná o typické nižší územně správní celky, ale o městské regiony, nebude ani tato jejich vzájemná spolupráce předmětem zkoumání této práce. Žádné jiné kraje a jejich spolupráce se spolkovými zeměmi do této práce, podle výše uvedeného vymezení, tak zakomponovat nelze.

Primární literatura této práce bude vycházet z oficiálních webových stránek příslušných krajských a zemských úřadů a z rozhovorů/korespondence s odpovědnými zaměstnanci, kteří mají otázky mezinárodní spolupráce na starosti. Rozhovory byly provedeny jakožto nadstavba informací, které nelze na internetu dohledat a jedná se tak o exkluzivní informace, které nejsou jinde dostupné. Dále budou využity například také sbírky zákonů nebo data statistických úřadů.

V rámci sekundární literatury bylo stěžejní termín paradiplomacie nejprve charakterizovat. K tomu posloužily definice, které využil David Crikemans ve svém díle „Regional Sub-State Diplomacy Today“⁸ a André Lecours v „Political Issues of Paradiplomacy.“⁹ V českojazyčném prostředí se tématu paradiplomacie věnoval Petr Drulák. Jeho dílo „Podíl obecních a krajských samospráv na zahraniční politice“¹⁰ tak byla přínosem i pro tvorbu této diplomové práce, především z toho důvodu, že při tvorbě jsem vycházel ze zde použitých českých jazykových termínů. Klíčové byly i definice motivů paradiplomacie, ty ve své práci „Regions and International Affairs: Motives, Opportunities and Strategies“ obsáhl Michael Keating.¹¹ Autor je definoval téměř v ideální podobě pro pozdější výzkum této práce. Přínosem pro tuto práci byly i paradiplomatické nástroje, kterým se ve svém díle „Jak zkoumat krajskou paradiplomacii? Koncepty, modely a aplikace na případ Jihomoravského kraje“ věnovali Vít Dostál a Vít Hloušek.¹² Toto dílo se sice věnuje regionu, který není předmětem zkoumání v této práci. Použitá teorie je ale aplikovatelná na tento výzkum. V neposlední řadě také teoretická část této práce vychází z „Evropeizace jako

---

⁸ David Crikemans, *Regional Sub-State Diplomacy Today* (Leiden: Koninklijke Brill NV, 2016)

⁹ André Lecours: „Political Issues of Paradiplomacy“, in *Discussion Papers in Paradiplomacy*, ed. Virginie Duthoit a Ellen Huijgh. (Haag: Netherlands Institute of International Relations ‘Clingendael’, 2008), s. 1-15

¹⁰ Petr Drulák a kol., *Podíl obecních a krajských samospráv na zahraniční politice*. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004)

¹¹ Michael Keating, „Regions and International Affairs: Motives, Opportunities and Strategies“, in *Paradiplomacy in Action: The Foreign Relations of Subnational Governments*, ed. Michael Keating, Francisco Aldecoa. (Londýn: Frank Cass Publishers, 1999), s. 1-16

¹² Vít Dostál, Vít Hloušek, „Jak zkoumat krajskou paradiplomacii? Koncepty, modely a aplikace na případ Jihomoravského kraje“, *Středoevropské politické studie*, ročník XVI, číslo 4 (2014): s. 312-325

předmět výzkumu v sociálních vědách“ od Vlastimila Havlíka a Pavla Pšeji¹³ a také „Parapublic Underpinnings of International Relations: The Franco-German Construction of Europeanization of a Particular Kind“ od Ulricha Krotze.¹⁴ Tito autoři se totiž ve svém výzkumu zaměřovali na evropeizaci paradiplomacie. Ta je součástí této práce pouze okrajově, přesto ale bylo nezbytné ji zahrnut. Pro tvorbu interview bylo potřeba také jejich přesná definice. K tomu při tvorbě této diplomové práce byla využita tvorba „Conducting interviews in political research“ od Lisy Harrison a Wolfganga Dieckea.¹⁵ Pro potřeby metodologie byly dále využity také „Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace“ od Jana Hendla¹⁶ a „Komparativní případová studie“ od Jana Karlase.¹⁷

Cílem práce je zjistit, jaké motivace vedou příslušné regiony k jejich vzájemné spolupráci, v jakých motivech se spolupráce mezi vybranými kraji a spolkovými zeměmi liší, jaká rozdílnost panuje mezi nimi při naplňování jejich stanovených cílů a co je příčinou případných rozdílů. Po úvodu tak v první části tak budou představeny teoretické koncepty a jejich vymezení. Následovat bude metodologie a představení výzkumných otázek. V teoretické části bude dále vymezena část pro definici a představení nižších územně správních celků, a to jak v českém legislativním prostředí, tak i v německém. Druhá část práce bude vybranou teorii aplikovat na konkrétní případy, a to pomocí komparativní případové studie vybraných forem spolupráce. Výsledky výzkumu pak budou vyhodnoceny a shrnuty.

---

¹³ Vlastimil Havlík, Pavel Pšeja. „Evropeizace jako předmět výzkumu v sociálních vědách.“ *Sociální studia* [online], Brno: Masarykova universita, Fakulta sociálních studií, Katedra sociologie, roč. 4, č. 3 (2007), s. 8-9, Dostupné z: https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5563/4659 [cit. 2019-07-18]

¹⁴ Ulrich Krotz. „Parapublic Underpinnings of International Relations: The Franco-German Construction of Europeanization of a Particular Kind.“ *European Journal of International Relations*. Č. 13(3) (2007), s. 385-417

¹⁵ Lisa Harrison, Wolfgang Diecke, „Conducting interviews in political research“, in *Political research: An introduction*, ed. Lisa Harrison (Londýn: Routledge, 2001), s. 89-104

¹⁶ Jan Hendl, *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. (Praha: Portál, 2005)

¹⁷ Jan Karlase, „Komparativní případová studie“, in *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*, ed. Petr Drulák a kol. (Praha: Portál, 2008), s. 62-91

2. Teoretické vymezení práce

Výzkum paradiplomacie není v odborné literatuře až tak obsáhle zastoupen, jako tomu je u jiných termínů související se zkoumáním mezinárodních vztahů. Tématu se ve svých pracích věnují například David Crikemans nebo Panayotis Soldatos. Za stěžejní publikace, ze kterých bude tato diplomová práce vycházet, lze označit především tvorbu Ivo Duchaceka, Michaela Keatinga a André Lecourse. V českojazyčném prostředí je pak potřeba zmínit dílo Petra Druláka. Pojmu se ve svých pracích věnují například i Vít Dostál a Vít Hloušek. V této kapitole bude pojem paradiplomacie představen nejen jako samostatný termín, ale také jeho vymezení. Dále jednotlivé druhy paradiplomacie, po kterých bude následovat představení paradiplomatických prostředků a podob.

2.1. Termín „paradiplomacie“ a jeho vymezení

Výzkum paradiplomacie se začíná objevovat po druhé světové válce. V té době začíná v mezinárodních vztazích docházet ke změnám. Začíná nástup mezinárodních organizací a jejich postupnému rozšiřování pravomocí, a to jak obranných, tak i politických (Severoatlantická aliance, Evropské hospodářské společenství/Evropská Unie nebo Severoamerická dohoda o volném obchodu). Vývoj mezinárodních vztahů ale nejde jenom směrem vzhůru od národních států, ale také směrem dolů na nižší územně správní celky. Posun dolů je způsoben například tím, že dochází k větší ekonomické propojenosti, rozšiřování volného trhu zboží a kapitálu a následnou absencí některých celostátních aparátů k využití těchto nových možností.¹⁸ První nižší územně správní celky, které se rozhodly podílet na tvorbě mezinárodních vztahů, byly regiony federalizované (provincie v Kanadě, státy v USA nebo Mexiku, spolkové země v (Západním) Německu a Rakousku nebo republiky v Jugoslávii).¹⁹

David Crikemans ve svém díle „Regional Sub-State Diplomacy Today“ uvádí, že „*akademická studie toho, co se nazývá „paradiplomacie,“ se vyvinula společně s jeho tématem. Jedním z prvních odborníků, který se snažil vymyslet název nebo označení pro*

---

¹⁸ Michael Keating, „Regions and International Affairs: Motives, Opportunities and Strategies“, in *Paradiplomacy in Action: The Foreign Relations of Subnational Governments*, ed. Michael Keating, Francisco Aldecoa. (Londýn: Frank Cass Publishers, 1999), s. 1-16

¹⁹ Ivo Duchacek, „The International Dimension of Subnational Self-Government“, *The Journal of Federalism*, roč. 14, č. Fall (1984), s. 5-31

souhrnný pojem označující různorodé formy nestátní diplomacie, byl Panayotis Saldatos. Byl první, který použil termín „paradiplomacie“ jako zkratku pro „paralelní diplomacii.“²⁰

André Lecours ve své publikaci „Political Issues of Paradiplomacy: Lessons from the Developed World“ pojem paradiplomacie definoval takto: „*Decentralizace politické moci a správních autorit je proces, na který se zaměřují studie z hlediska jeho vlivu na politické instituce a veřejnou politiku. V této souvislosti je s vládami nižších územně správních celků (regionálních nebo komunálních) zacházeno jako s novými a zavedenými aktéry v domácí politice. Je to stěžejní překvapující, protože regionální vlády jsou nejvýraznějšími prvky pro svůj návrh a/nebo realizace veřejné politiky v rámci hranic svého decentralizovaného území a pro jejich interakci s centrální vládou. Někdy zapomenutým faktem je to, že regionální vlády také působí mimo rámec svých hranic v širším mezinárodním kontextu, že mohou být mezinárodními aktéry. Tento fenomén regionálních vlád rozvíjejících mezinárodní vztahy se často nazývá „paradiplomacie“ a nejčastěji je k vidění v západních liberálních demokraciích.“²¹*

Paradiplomacie se zabývá především hospodářskou spoluprací, zahraničními investicemi, podporou exportu, vědy a techniky, vzdělávání, energetiky, životního prostředí, podporou mobility pracovních sil, ale také mezinárodním rozvojem a lidskými právy.²²

Paradiplomacii lze rozdělit podle několika typů, a to například podle intenzity spolupráce, cílů, její formy nebo geografického vymezení. Z důvodu spolupráce mezi českou a německou stranou bude proto tato diplomová práce vycházet právě ze zeměpisného vymezení. Tomu se ve své tvorbě věnoval autor Ivo Duchacek, který paradiplomacii rozdělil na tři druhy, a to přeshraniční, transregionální, a globální.²³

S tímto rozdělením dále pracoval ve svém díle i Petr Drulák, který vedle termínu globální pracuje s termíny mikroregionální (přeshraniční) a makroregionální

---

²⁰ David Crikemans, *Regional Sub-State Diplomacy Today* (Leiden: Koninklijke Brill NV, 2016), s. 1

²¹ André Lecours: „Political Issues of Paradiplomacy“, in *Discussion Papers in Paradiplomacy*, ed. Virginie Duthoit a Ellen Huijgh. (Haag: Netherlands Institute of International Relations ‘Clingendael’, 2008), s. 1

²² Stéphane Paquin, Annie Chaloux, „Mastering Globalization. New sub-states’ governance and strategies.“, in *Routledge Series in Regional and Federal Studies*, ed. Gerard Lachapelle, Stéphane Paquin. (Québec: Presses de l’Université Laval, 2010), s. 239-312

²³ Ivo Duchacek, „Perforated Sovereignities: Towards a Typology of New Actors in International Relations“, in *Federalism and International Relations*, ed. Hans J. Michaelmann a Panayotis Soldatos, (Oxford: Oxford University Press, 1990), s. 1-33

(transregionální).²⁴ V této diplomové práci se budu držet označení od autora Druláka, především z důvodu, že Duchackovo rozdělení je specifické spíše pro Severní Ameriku, kde se nachází pouze tři země. Dalším důvodem je fakt, že Drulákova práce je z českého jazykového prostředí a tyto termíny již používá.

Paradiplomacie **mikroregionální** (tj. přeshraniční) se zaměřuje na spolupráci mezi nižšími územně správními celky, které spolu sdílí společnou hranici. V tomto případě se jedná především o spolupráci v oblastech jako je kriminalita, školství, kultura nebo infrastruktura. Paradiplomacie **makroregionální** (tj. transregionální) se zaměřuje na spolupráci mezi regiony, které spolu přímo nesousedí, jejich nadřazené státní jednotky ale ano. Třetím typem je pak paradiplomacie **globální**. Ta je zaměřena na kooperaci sub-státních jednotek, které spolu nejen nesousedí, ale mohou ležet také na zcela jiném kontinentu.²⁵

Paradiplomacie lze také rozdělit na multilaterální a bilaterální. **Multilaterální** paradiplomacií se myslí účast měst a regionů v mezinárodních/nadnárodních organizacích. Příklad pro ni může být například spolek Eurocities, který sdružuje města jako je Barcelona, Lyon, Birmingham, Milán nebo Frankfurt. **Bilaterální** paradiplomacií se myslí přeshraniční spolupráce nebo zřizování regionálních zastoupení v zahraničí.²⁶ „První styčné kanceláře v Bruselu se objevují v polovině 80. let (...). Nejdříve vznikaly přes odpor centrálních vlád a jejich diplomatických misí v Bruselu (Heichlinger 1999: 6) V současnosti styčné kanceláře zpravidla bez problémů spolupracují s diplomatickými misemi svého státu. Představitelé ústřední vlády často podporují větší aktivitu regionů na evropské úrovni (Gren 1999: 124). Průkopnickou úlohu zde sehrály německé spolkové země, které svým zastoupením v Bruselu kopírovaly svá tradiční zastoupení v Bonnu (ibid.).“²⁷

Spolupráce může fungovat v několika formách – unilateralismus, bilateralismus, multilateralismus a minilateralismus. Unilateralismus je forma jednostranná, bilateralismus dvoustranná a multilateralismus několikastranná. Definici **minilateralismu** se ve své tvorbě „Multilateralism with Small and Large Numbers“ věnoval například Miles Kahler a definoval ji, jako spolupráci menší skupiny, která je složena z několika aktérů, především mocností.²⁸

---

²⁴ Petr Drulák a kol., *Podíl obecních a krajských samospráv na zahraniční politice*. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004), s. 10

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid.

²⁷ Ibid, s. 12

²⁸ Miles Kahler, „Multilateralism with Small and Large Numbers“, *International Organization*, „Massachusetts: The MIT Press, roč. 46, č. 3 (1992), s. 681-708

Minilateralismus se věnovali i Kai-Olaf Lang a Nicolai von Ondarza, kteří termín ve své publikaci „Minilateralismen in der EU“ aplikovali na úzkou skupinu spolupracujících států, například Visegrád, Benelux nebo Baltské státy.²⁹ V této diplomové práci se také budu soustředit i na to, jestli i tento jev lze vypožorovat i v paradiplomatické rovině.

2.2. Motivy paradiplomacie

Motivy paradiplomacie lze rozdělit na tři druhy, a to motivy ekonomické, kulturní a politické. Vládní orgány nižších územně správních celků jednají právě v těchto směrech. Ty se ale liší podle toho, jaké je postavení regionů na domácí půdě, tedy jestli se jedná o nižší územně správní celky ve státech unitárních, decentralizovaných nebo federativních. Motivů ve své práci definoval Michael Keating a to následovně:

Motivy **ekonomické** jsou podloženy především hledáním nových investic, trhů pro produkty a technologií pro modernizace. „*Ve světě narůstající mobility, propagují sami sebe také jako turistické destinace. Vnitřní investice jsou prostředkem k navýšení zaměstnanosti a růstu a také k přechodům do nových hospodářských sektorů, ale nese s sebou také riziko závislosti a nejistoty kvůli tomu, že kapitál může odtéct tak snadno, jak může přitéct. Místní politiky to tak motivuje, aby se vytvořil místní podnikatelský sektor, zejména v malých a středních podnicích.*“³⁰ Především pro malé podniky mohou být zahraniční styky přínosem, protože jim to přinese zahraniční kontakty a možný přístup k novým technologiím, které samy nemají. Podpora ze strany regionů je tak mířena především k tomu, aby podniky, nacházející se na jejich území, mohly získat větší potenciál pro vstup na zahraniční trh.³¹

Na druhé pozici motivů nižších územně správních celků uvádí Michael Keating ve svém díle motivy **kulturní**. Tyto záměry se týkají především regionů s vlastním jazykem a kulturou. Nižší územní správní celky tak hledají možnost podpory na mezinárodním poli, protože se jim ho například nedostává tolik na jejich národní úrovni. Typickým příkladem kulturních motivů je Québec, který se pokouší o navázání paradiplomatických vztahů

---

²⁹ Kai-Olaf Lang, Nicolai von Andarza, „Minilateralismen in der EU“, *SWP-Aktuell*, Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik, Deutsches Institut für Internationale Politik und Sicherheit, č. 7, Januar 2018, s. 1-8

³⁰ Michael Keating, „Regions and International Affairs: Motives, Opportunities and Strategies“, in *Paradiplomacy in Action: The Foreign Relations of Subnational Governments*, ed. Michael Keating, Francisco Aldecoa. (Londýn: Frank Cass Publishers, 1999), s. 4

³¹ Ibid.

především s frankofonními zeměmi. Katalánsko se zase například snaží o podporu svého jazyka prostřednictvím kateder španělštiny na zahraničních univerzitách.³²

Motivy **politické** jsou podle Keatinga nejméně časté a vyskytují se především u regionů, kde žijí jazykové a národnostní menšiny (opět především Québec a Katalánsko). Jejich cílem je zvýšení povědomí na mezinárodní scéně o jejich existenci. Existují ale také politické motivy paradiplomacie jakožto záměry revitalizace historického dědictví spjatého se změnami hranic. *„Územní menšiny napříč střední Evropou hledají podporu a pomoc v konfliktech ve státech s jejich vlastním etnikem. Můžou dokonce vynakládat úsilí ke znovuobjevení a revitalizace konexí a identit, tak jak je v některých částech střední Evropy, kde se německé dědictví používá jako přednost na novém evropském trhu.“*³³ S politickými motivy je také spjat termín „protodiplomacie.“ Tu ve svém díle zmiňuje například autor Noé Cornago, který uvádí, že paradiplomacie při politických motivech do protodiplomacie mutuje. *„Protodiplomacie poté ale zřídka produkuje výsledky očekávané jeho zastánci (například zajistit mezinárodní podporu pro proces separatismu) a vede často k mezinárodní izolaci a etnopolitickému konfliktu s následnými ekonomickými, společenskými a politickými konflikty.“*³⁴

2.3. Nástroje paradiplomacie

Stejně tak jako centrální vlády zastupující národní státy v diplomatických otázkách, mají i necentrální vlády své nástroje pro aplikaci paradiplomacie. Ve svém díle „Jak zkoumat českou krajskou paradiplomacii? Koncepty, modely a aplikace je na případu Jihomoravského kraje“ zmiňují Vít Dostál a Vít Hloušek. Ti ve své publikaci uvedli nástroje vymezené Ivo Duchackem, což opět potvrzuje významný vliv, který tento politolog měl na výzkumy zabývající se paradiplomacií. Podle něho je to právě šest nástrojů paradiplomacie, které aplikují vlády nižších územně správních celků. *„Prvním je (1) ustavování stálých misí v zahraničí. Dalšími možnostmi jsou zahraniční cesty, které mohou být realizovány jak na (2) politické, tak (3) na pracovní úrovni. Čtvrtou podobou výkonu paradiplomacie podle Duchackova výčtu je (4) propagace obchodních a investičních příležitostí a cestovního ruchu. Další možností je (5) vytváření zón zahraničního obchodu [foreign trade zones], avšak žádné bližší vysvětlení této kategorie bohužel Duchacek nepřináší. Poslední formou výkonu*

---

³² Ibid.

³³ Ibid., s. 5-6

³⁴ Noé Cornago, „Paradiplomacy and Protodiplomacy“, in *Encyclopaedia of Diplomacy*, ed. Gordon Martel (Oxford: Wiley-Blackwell, 2018), s. 1

paradiplomacie je „účast zástupců necentrálních vlád na mezinárodních konferencích či organizacích, či dokonce při formálním diplomatickém zastoupení v zahraničním hlavním městě“ (Duchacek 1990: 14-15).“³⁵

Paradiplomatičtým nástrojům se ve své tvorbě věnoval i David Criekemans. Ten ve své tvorbě nerozlišuje mezi zahraničními aktivitami paradiplomacie a (národní) diplomacie. Jeho definice ve své práci použil „Goals, Capabilities, and Instruments of Paradiplomacy by Subnational Jurisdictions“ použil Adam Grydehøj a je jich celkem sedm. *„Je zde tendence pohlízet na paradiplomacii postupně, jak ve vlnách postupně narůstá její sofistikovaná politická aktivita. Criekemans (2010b, 45-46). Criekemans skutečně rozděluje „celé spektrum diplomatických nástrojů“ na následující: a) lus legationis nebo politická reprezentace v zahraničí; b) lus tractandi nebo možnost uzavírání smluv; c) jiné smlouvy určité formalizované povahy: (politická) prohlášení o úmyslu a/nebo dohody o spolupráce, nadnárodní smlouvy a kulturní dohody o partnerství; d) rozvoj vlastních programů pomoci a sdílení know-how: bilaterální programy, programy přeshraniční spolupráce, programy, které chtějí občanské společnosti regionu a dalších regionů/zemí NEBO vícestranné programy; e) další formy participace ve vícestranných rámcích a organizacích: pozorování a účast v (technických) výborech, vytváření účasti NEBO participace ve fondech v rámci vícestranných organizací; f) účast v jiných formálních nebo neformálních sítích; g) rozvoj veřejné diplomacie, a to jak domácí, tak mezinárodní.“³⁶*

Jak Duchacek, tak Criekemans se shodují, že hlavním nástrojem je stálá mise v zahraničí a vzájemné uzavírání smluv, a to jak na politické, ekonomické nebo kulturní úrovni. Podle Duchaceka je důležitým kritériem propagace obchodních a investičních příležitostí, což lze zařadit mezi motivy paradiplomacie vedoucí ke zviditelnění se v zahraničí nebo na mezinárodní scéně s cílem přilákat nové investice a pobídky do regionu. Criekemans naopak vyzdvihuje účast nebo spoluúčast na programech nejen bilaterálních, ale i multilaterálních (vícestranná spolupráce je ale spíše typická pro diplomacii centrálních vlád, účast nižších územně správních celků na multilaterální spolupráci není podle Criekemanse až tak běžná).

---

³⁵ Vít Dostál, Vít Hloušek, „Jak zkoumat krajskou paradiplomacii? Koncepty, modely a aplikace na případ Jihomoravského kraje“, *Středoevropské politické studie*, ročník XVI, číslo 4 (2014): s. 312-325

³⁶ Adam Grydehøj, „Goals, Capabilities, and Instruments of Paradiplomacy by Subnational Jurisdictions“, in *Local Actions in a Global Context: Paradiplomacy by Subnational Jurisdictions*, ed. Adam Grydehøj a kol. (Brusel: Centre Maurits Coppieters, 2014), s. 10-20

2.4. Evropeizace paradiplomacie

Stejně jako na mezinárodní vztahy jako celek, tak i na paradiplomacii má vliv evropeizace. Vymezení tohoto termínu se ve svých pracích věnoval autor Kevin Featherstone. Ten termín evropeizace definoval v několika rovinách a kontextech. Evropeizace je podle něj „*chápana jako export kulturních a sociálních norem a vzorců chování spojených zejména s procesem kolonizace neevropských území. Samozřejmě toto pojetí evropeizace není nesporné, a to hned při snaze o nalezení odpovědi na otázku, co je vlastně Evropa, případně co je (ne)evropské. Nehledě na geografickou nevyhraněnost Evropy, můžeme identifikovat celou řadu různých sociálních, etnických či náboženských identit a s nimi spojených odlišných norem a vzorců chování. Pokud si uvědomíme interní diversitu toho, čemu říkáme Evropa, jen těžko nalezneme jednoznačnou odpověď na otázku, co vlastně je evropeizace ve zmíněném smyslu. (...) Evropeizace představuje variantu transnacionalismu, konkrétně přeshraniční (přes hranice národních států) rozšíření kulturních norem, idejí, identit a vzorců chování. (...) Z našeho pohledu je důležité, že podněty, které vyvolávají evropeizaci, mají při nejlepším pouze nepřímou vazbu na aktivity Evropské unie.*“³⁷

Aplikováním evropeizace na paradiplomacii se přímo zabýval autor Ulrich Krotz. Ten ve své práci zabýval výzkumem evropeizace německo-francouzských vztahů právě na příkladu paradiplomacie nižších správních orgánů. „*Veřejné praktiky jsou zřetelným typem mezinárodní činnosti. (...) Nepřihlížet k vnitrostátním procesům znamená přehlížet důležitý a charakteristický druh mezinárodní interakce. Jejich hlavní zaměření na dopad Evropské unie (EU) na vnitřní politické záležitosti jejich členských nebo přistupujících států vedlo vnitroeurovské výzkumníky k zanedbávání této podstatné sady vnitroeurovské procesů, které jsou mimo a nezávislé na zkušenostech s integrací do EU. Evropeizační procesy však nejsou nutně vázány na EU ani na celou Evropu.*“³⁸ Krotz ve své práci dále uvádí na německo-francouzském příkladu například partnerství mezi městy či školami, což dává evropeizaci paradiplomatický rozměr.

Vliv na paradiplomacii má i samotná Evropská unie a to například formou euroregionů či Výborem regionů. Euroregiony jsou formy regionální spolupráce mezi evropskými státy, a

---

³⁷ Vlastimil Havlík, Pavel Pšejja. „Evropeizace jako předmět výzkumu v sociálních vědách.“ *Sociální studia* [online], Brno: Masarykova universita, Fakulta sociálních studií, Katedra sociologie, roč. 4, č. 3 (2007), s. 8-9, Dostupné z: https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5563/4659 [cit. 2019-07-18]

³⁸ Ulrich Krotz. „Parapublic Underpinnings of International Relations: The Franco-German Construction of Europeanization of a Particular Kind.“ *European Journal of International Relations*. Č. 13 (2007), s. 386

to především na území přeshraničních regionů. Cílem euroregionů je tak zajistit vzájemnou spolupráci v oblasti pohraničí. Česko společně s Německem vytváří například euroregiony Labe, Krušnohoří nebo Egrensis, ve spolupráci s Polskem pak euroregion Nisa a společně s Rakouskem euroregiony Šumava-Bavorský les.³⁹ Euroregiony se tak zaměřují na mikroregionální paradiplomacii, a to jak bilaterální, tak i multilaterální.

Výbor regionů je zase jednou z nejmladších evropských institucí a reprezentuje lokální a regionální autority členských zemí. Výbor slouží pro řadu evropských institucí jako poradní orgán. Pro Evropskou komisi jsou ale konzultace s Výborem regionů v některých otázkách (například územní soudržnosti nebo vzdělanosti) nutností. Česko má ve Výboru regionů dvanáct zástupců – sedm z Asociace krajů České republiky a pět ze Svazu měst a obcí ČR. Německo má ve Výboru regionů dvacet čtyři svých zástupců.⁴⁰

---

³⁹ Euroregions, Excellence and Innovation across EU borders: A catalogue of good practise. *Universitat Autònoma de Barcelona. Department of Geography*. Dostupné z: https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/recot_crii_catalogue_0.pdf [online]. [cit. 2019-07-19]

⁴⁰ National delegations. *European Committee of the Regions*. Dostupné z: <https://cor.europa.eu/en/members/Pages/National-delegations.aspx> [online]. [cit. 2019-07-20]

3. Metodologie

V následující kapitole představím metodologii, která bude následně v této diplomové práci použita. Jelikož dochází ke zkoumání spolupráce českých krajů s německými spolkovými zeměmi, bude tato práce založena na **komparativní případové studii**.

3.1. Metodologické vymezení práce a její cíl

Komparativní případovou studii se ve své knize „Jak zkoumat politiku“ zabývá Petr Drulák a kol. Definice výzkumu Jana Karlase, který je autorem kapitoly o komparativní případové studii, bude pro tuto práci stěžejní.

Karlas komparativní případovou studii definuje následovně: „*Stejně jako případová studie obecně, také komparativní případová studie (dále pouze komparativní studie) se zabývá soustředěným studiem případů, tedy příkladů určitého jevu (Eckstein, 1975, s. 79; George a Bennett, 2005, s. 17-19; King, Keohane a Verba, 1994, s. 52; Van Evera, 1997, s. 27-30). Na rozdíl od jednopřípadové studie však zkoumá dva nebo několik případů a provádí jejich srovnávací analýzu (across-case analysis) (zejm. George a Bennett, 2005, s. 18-19). Tato analýza se přitom odlišuje od srovnávání jako obecnějšího postupu. Ke srovnávání většího počtu pozorování může docházet například i v jednopřípadové studii (viz George a Bennett, 2005; King, Keohane a Verba, 1994). Komparativní studie ale srovnává pozorování existující alespoň ve dvou různých případech. Ke komparaci omezeného počtu případů docházelo v podstatě od počátku zkoumání politické reality i sociální reality jako takové.*“⁴¹ Jelikož se v rámci této diplomové práce jedná o dva druhy spolupráce, budu tedy vycházet právě z komparativní případové studie a nikoliv z jednopřípadové.

3.2. Stanovení výzkumných otázek a jejich zkoumání

Na základě získané teorie, která byla představena výše, bude tato diplomová práce vycházet z následujících výzkumných otázek:

1. výzkumná otázka: V jakých motivech paradiplomacie se navzájem liší spolupráce mezi vybranými kraji České republiky a spolkovými zeměmi Německa, které spolu navzájem kooperují?

---

⁴¹ Jan Karlas, „Komparativní případová studie“, in *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*, ed. Petr Drulák a kol. (Praha: Portál, 2008), s. 62

2. výzkumná otázka: Jaké motivace a cíle vedou kraje a spolkové země k jejich vzájemné spolupráci?
3. výzkumná otázka: Jaké rozdíly existují u vybraných regionů při naplňování jejich stanovených cílů a co je příčinou případných rozdílů?

3.3. Sběr dat a jejich následné zpracování

Vedle oficiálních dokumentů krajů a spolkových zemí, které jsou většinou dostupné online, bude ke sběru dat použito také interview. Jeho definici se věnují Lisa Harrison a Wolfgang Deicke ve svém díle „Conducting interviews in political research,“ které vyšlo v rámci sborníku „Political research: An introduction.“

„Rozhovor je setkáním výzkumníka a respondenta, kdy respondentovy údaje poskytují syrová data. Steward (1997, s. 151) uvádí: Rozhovor je zejména skvělý nástroj, který pomáhá přivést na svět výzkumné téma. Je to výtečná metoda získávání údajů o předmětech, která nebyla doposud rozsáhle zkoumána a ke kterým existuje málo literatury.“⁴² Autoři Harrison a Deicke dále rozdělují interview na tři druhy - standardizovaný, nestandardizovaný a polostandardizovaný. Standardizovaný rozhovor je vhodný spíše pro kvantitativní výzkum, nestandardizovaný pro kvalitativní a polostandardizovaný je kombinací, která z každého využívá některé prvky.⁴³ Jelikož se tato diplomová práce nezabývá kvantitativním, ale **kvalitativním výzkumem**, bude pro získání dat použit rozhovor **nestandardizovaný**. Informace získané z interview poskytl pro potřeby diplomové práce zaměstnanci z příslušných krajských a zemských úřadů, kteří mají danou agendu na starosti. Jedná se tak o unikátní data, která všechna nejsou z oficiálních zdrojů dohledatelná.

Kvalitativním výzkumem se ve svém díle „Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace“ věnoval autor Jan Hendl. Pro definici kvalitativního výzkumu použil John Creswell, a sice že *„kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“⁴⁴*

---

⁴² Lisa Harrison, Wolfgang Deicke, „Conducting interviews in political research“, in *Political research: An introduction*, ed. Lisa Harrison (Londýn: Routledge, 2001), s. 90

⁴³ Ibid., s. 91-92

⁴⁴ Jan Hendl, *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. (Praha: Portál, 2005), s. 50

4. Postavení krajů a spolkových zemí

Tato kapitola představí postavení nižších územně správních celků v obou zkoumaných zemích. Vedle všeobecného přehledu tato kapitola obsáhne také historický vývoj nižších územně správních celků v Česku a Německu a také jejich postavení dle právního řádu. Je potřeba si totiž uvědomit, že Česko a Německo nemají stejná státní uspořádání. Zatímco Česká republika je státem unitárním, Spolková republika Německo je státem silně federalizovaným, a to i do takové míry, že spolkové země si například vytvářejí vlastní vzdělávací systémy, vydávají vlastní regulační zákony nebo si sami organizují okresní samosprávy.

Unitárním státem se chápe taková země, jejíž území je nedělitelné a který má jednotnou soustavu orgánů, jehož typickým příkladem je právě Česká republika. „*Veškerá výkonná moc je soustředěná v centru, neprobíhá žádné přerozdělování moci regionům. Lokální autonomie je omezená.*“⁴⁵ Unitární stát může být centralizovaný nebo decentralizovaný. Příklady centralizovaných států jsou například vedle Česka i Visegrádské země, tj. Slovensko, Polsko nebo Maďarsko. Území těchto států se dělí na nižší územně správní jednotky, které ale vykonávají pouze administrativní úkony, které jim předala centrální vláda. „*Vztahy mezi centrem a periferií se liší země od země a obvykle jsou řešeny v příslušných ústavních dokumentech. Ústavní dokumenty se obvykle zabývají otázkami kompetencí, rozdělení pravomocí a funkcí různých úrovní vlád a jejich odpovědností za svěřené úkoly, stejně jako otázkami obsazení těchto centrálních a periferních mocenských institucí (způsob volby či jmenování).* Moderní politická praxe ukazuje, že jak centrální, tak periferní orgány jsou na sobě velmi úzce závislé.“⁴⁶ Decentralizované státy jsou například Itálie, Španělsko nebo Velká Británie. To znamená, že v rámci státu existují území, která mají vlastní samosprávu, tj. autonomii v určitých správních oblastech.

Federace je pak opakem unitárních států. Podle autora Rolanda Wattse jsou pro splňování definic federálního státu nutné tyto body: „1) dvoj vládní soustava, přičemž každá z nich má přímý vliv na své občany; 2) formální ústavní rozdělení zákonodárné a výkonné moci a rozdělení zdrojů příjmů mezi dva druhy vlád zajišťující některé oblasti skutečné

---

⁴⁵ Lubomír Kopeček, Vít Hloušek, „Konsenzuální a konkurenční demokracie“, in *Demokracie. Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*, ed. Vít Hloušek, Lubomír Kopeček (Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2003), s. 220

⁴⁶ Blanka Říchová, Vlastimil Fiala, „Decentralizační trendy v současné západní Evropě“, in *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace*, ed. Vlastimil Fiala, Blanka Říchová (Olomouc-Praha: Moneta-FM, 2002), s. 9

*autonomie pro každé z nich; 3) ustanovení pro jmenování zástupců různých regionálních názorů v rámci federálních politických institucí, obvykle poskytnutých příslušným orgánem federální komory (...); 4) nejvyšší písemná složka (ústava) není jednostranně pozměnitelná a vyžaduje souhlas významné části ustavujících jednotek; 5) rozhodčí (ve formách soudců nebo ustanoveních o referendech) rozhoduje o sporech mezi vládami; 6) procesy a instituce umožňující mezivládní spolupráci v oblastech, kde jsou vládní odpovědnosti sdíleny nebo se nevyhnutelně překrývají.*⁴⁷ Jedná se tedy o země, v nichž je moc distribuována vedle centra i do právě nižších územně správních celků, které mají pravomoci vytvářet si vlastní zákony. V Evropě není forma federace ale příliš běžná, na celém kontinentu jsou federacemi pouze Německo, Rakousko, Švýcarsko, Belgie, Bosna a Hercegovina a Rusko. Zbylé evropské státy jsou státy unitárními.

4.1. Kraje České republiky

4.1.1. Postavení krajů v českém politickém systému

Jak již bylo výše zmíněno, Česká republika je státem unitárním a dle ústavy⁴⁸ je země definována jako parlamentní demokracie. Parlament má dvě komory, přičemž ani jedna nefunguje jako reprezentace nižších územně správních celků, krajské zřízení se používá pouze pro přepočítávání hlasů při volbách do Poslanecké sněmovny. Politický systém České republiky je politology označován jako omezený pluralismus. „*Přes určitou decentralizaci státu na sklonku 90. let zůstává Česká republika unitárním státem s výraznou převahou kompetencí na straně centra.*“⁴⁹ Jako unitární stát se Česká republika dělí na čtrnáct samosprávných krajů, přičemž všechny byly vytvořeny v roce 2000. V čele kraje stojí hejtman a kraje mají své vlastní regionální vlády, respektive rady. Ty vzejdou jednou za čtyři roky z voleb do krajských zastupitelstev. Krajské volby se konají pouze ve třinácti ze čtrnácti krajů. Hlavní město Praha má postavení kraje, funkci krajského zastupitelstva zde ale naplňuje pražský magistrát a funkci hejtmána vykonává primátor. Jelikož Praha působí jako tzv. „městský kraj,“ nekonají se v něm volby ve stejné době jako do krajských zastupitelstev,

---

⁴⁷ Wilfried Swenden, *Federalism and Regionalism in Western Europe. A Comparative and Thematic Analysis*. (New York: Palgrave Macmillan, 2006), s. 10

⁴⁸ Ústava České republiky. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html> [online]. [cit. 2019-06-20]

⁴⁹ Lubomír Kopeček, Vít Hloušek, „Konsenzuální a konkurenční demokracie“, in *Demokracie. Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*, ed. Vít Hloušek, Lubomír Kopeček (Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2003), s. 223

ale v rámci komunálních voleb. Krajské kompetence ale byly během jejich existence omezovány a přecházely postupně na obce s rozšířenou působností.⁵⁰

4.1.2. Historický vývoj nižších územně správních celků v Česku

Po vzniku samostatného Československa v roce 1918 převzala nová republika správní organizaci nižších celků z Rakouska-Uherska. „*První československá republika byla státem unitárním (ústavně zakotvená autonomie Podkarpatské Rusi zůstala na papíře)*.“⁵¹ S novou republikou ale došlo také na území Čech, Moravy a Slezska ke zrušení zemských sněmů, historické hranice nadále ale zůstaly, v reálu ale na nižší správní úrovni fungovaly pouze okresy. Roku 1928 došlo ke sloučení Moravy a Slezska do jedné země. Po komunistickém puči od 1. ledna 1949 vstoupila v platnost nová organizace Československa, která kompletně zrušila existenci historických zemí i jejich hranic a na území celého Československa zavedla kraje. V česky mluvící části státu jich vzniklo třináct - Pražský, Českobudějovický, Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Jihlavský, Brněnský, Gottwaldovský, Olomoucký a Ostravský. Existenci velkého množství krajů ale Komunistická strana Československa po jedenácti letech zredukovala a od roku 1960 vstoupil v platnost zákon, který zřizoval krajů osm. Zároveň došlo k přeměně Prahy do samostatného „městského kraje“ a k přibližnému respektování hranic historických zemí. Kraje byly Středočeský, Jihočeský, Západočeský, Severočeský, Východočeský, Jihomoravský a Severomoravský.⁵²

Po pádu komunistického systému politici řešili, jak komunistické krajské uspořádání nahradit novým. Ústava České republiky z roku 1992 se územní samosprávou zabývá v hlavě sedmé:

„Hlava sedmá

Územní samospráva

Článek 99

Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.

---

⁵⁰ Zákon o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností – *Zákony.cz. Zákony.cz*. Dostupné z: <https://www.zakony.cz/zakon-SB2002314> [online]. [cit. 2019-06-22]

⁵¹ Lubomír Kopeček, Vít Hloušek, „Konsenzuální a konkurenční demokracie“, in *Demokracie. Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*, ed. Vít Hloušek, Lubomír Kopeček (Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2003), s. 217

⁵² Karel Vodička, Ladislav Cabada, *Politický systém České republiky*, (Praha: Portál: 2004)

Článek 100

- (1) *Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu. Zákon stanoví, kdy jsou správními obvody.*
- (2) *Obec je vždy součástí vyššího územního samosprávného celku.*
- (3) *Vytvořit nebo zrušit vyšší územní samosprávný celek lze jen ústavním zákonem.*⁵³

Z důvodu politické neshody na tom, jak by nižší územně správní celky měly vypadat, nechali politici při tvorbě Ústavy tuto otázku otevřenou. V průběhu 90. let tak přicházela řada návrhů na reorganizaci krajské správy. Otázka existence krajů ale byla vyřešena až v roce 2000. Nakonec byla zvolena varianta, která vytvořila kraje takové, které byly podobné těm z roku 1949. Zákon vstoupil v platnost k 1. lednu 2000 a na území Česka tak nově vzniklo čtrnáct samosprávných krajů na základě Zákona o krajích č. 129/2000 Sb.⁵⁴. Ty byly pojmenovány podle krajských měst, s výjimkou kraje Středočeského. V roce 2001 ale došlo k přejmenování čtyř z nich. Z Budějovického se tak stal kraj Jihočeský, z Jihlavského Vysočina, z Brněnského Jihomoravský a z Ostravského Moravskoslezský.

4.1.3. Český legislativní rámec a kompetence krajů

Jak již bylo výše zmíněno, současné kraje vznikly Zákonem o krajích č. 129/2000 Sb. Tento zákon určuje jejich působnosti, stanovuje podobu jejich orgánů nebo dozor nad výkonem samostatné působnosti. Formám spolupráce s nižšími územně správními celky se Zákon o krajích zabývá v §28:

„Spolupráce s územními samosprávnými celky jiných států

- (1) *Kraj může spolupracovat s územními samosprávnými celky jiných států a vstupovat do regionálních seskupení se zahraničními partnery. Obsahem spolupráce mohou být jen činnosti patřící do jeho samostatné působnosti.*
- (2) *Spolupráce se uskutečňuje jen na základě smlouvy, která musí obsahovat*
  - (a) *názvy a sídla účastníků smlouvy,*
  - (b) *předmět smlouvy (spolupráce),*
  - (c) *orgány a způsob jejich ustanovování*

⁵³ Ústava České republiky. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html> [online]. [cit. 2019-06-25]

⁵⁴ 129/2000 Sb. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=129&r=2000> [online]. [cit. 2019-06-30]

(d) dobu, na kterou se smlouva uzavírá.

Smlouva musí mít písemnou formu a musí být předem schválena příslušnými zastupitelstvy, jinak je neplatná.

(3) Právnícká osoba, na základě smlouvy o spolupráci může vzniknout, jen stanoví-li tak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena.

(4) Smlouvy podle odstavce 2 musí být v souladu se zahraniční politikou státu a podléhají souhlasu Ministerstva vnitra (dále jen „ministerstvo“) po předchozím projednání s Ministerstvem zahraničních věcí. Bez tohoto souhlasu nemůže smlouva nabýt účinnosti. Udělení souhlasu může být odepřeno pouze pro rozpor se zákonem nebo mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázaná a která byla vyhlášena.⁵⁵

Absence zákona o krajích v 90. letech a diskuze politiků na téma, jakou by měly mít nižší územně správní celky podobu, způsobily to, že zákon o krajských zřízeních vstoupil v platnost až v roce 2000 a první zastupitelstva vzešla až z podzimních voleb ve stejném roce. Možnost českých krajů navazovat paradiplomatických vztahů tak přišla až právě po těchto prvních volbách.

Tím, že Česká republika je státem unitárním a centralizovaným, mají nižší územně správní celky pouze menší, spíše organizační pravomoci. Kraje jsou například zřizovateli středních škol, krajských nemocnic a pod jejich správu spadají také krajské silnice. Vedle školství, zdravotnictví a dopravy se kraje angažují také v oblasti cestovního ruchu, regionálního rozvoje, sociálních věcí, životního prostředí, kultury nebo sportu. Podílet se mohou také na organizaci řady programů cílící na obyvatele kraje anebo vydávat vlastní krajské právní předpisy. Pravděpodobně nejznámějším případem rozdílnosti mezi kraji bylo proplácení zdravotnických poplatků na ze strany ČSSD poté, co je v roce 2008 na celostátní úrovni zavedla ODS.⁵⁶ Známým případem bylo také jízdné zdarma do škol pro žáky a

---

⁵⁵ 129/2000 Sb. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=129&r=2000> [online]. [cit. 2019-06-30]

⁵⁶ Kraje postupně ruší proplácení zdravotnických poplatků. *iRozhlas*. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/kraje-postupne-rusi-proplaceni-zdravotnickych-poplatku_201006071619_kbrezovska [online]. [cit. 2019-07-22]

studenty, kteří byli obyvateli Středočeského kraje.⁵⁷ Podle Zákona o krajích č. 129/2000 Sb. také mají kraje funkce jakéhosi moderátora v rámci prostředního článku pro komunikaci mezi obcemi a centrální vládou. Může však docházet také na ovlivňování ekonomických nebo kulturních zájmů regionů, a to na příklad při angažovanosti Plzeňského kraje v roce 2015, kdy Plzeň byla evropským hlavním městem kultury⁵⁸ nebo Jihomoravského kraje ohledně ekonomického úpadku tamního letiště v Tuřanech, jehož je vlastníkem.⁵⁹

4.2. Země Spolkové republiky Německo

4.2.1. Postavení spolkových zemí v německém politickém systému

U Spolkové republiky Německo bylo už výše zmíněno, že se jedná o federativní stát. Každá spolková země svůj zemský sněm, neboli Landtag. Zemští poslanci jsou voleni přímo občany spolkové země a to na dobu pěti let, s výjimkou Brém, kde se volby konají jednou za čtyři roky.⁶⁰ Nad spolkovými zeměmi je Bund, neboli Spolek, kde jsou občani reprezentováni prostřednictvím Spolkového sněmu - Bundestagu. „*Ten je volen na základě personalizovaného poměrného systému (...) na dobu čtyř let. Kromě zákonodárné pravomoci má i jiné významné funkce: kontrolní a kreační (ustavuje jiné orgány).*“⁶¹ Vláda má moc výkonnou a je odpovědná zákonodárnému Bundestagu. Spolková rada, neboli Bundesrat, stojí vedle Bundestagu na úrovni Spolku a tvoří ji členové vlád z jednotlivých spolkových zemí, přičemž počet členů v Bundesratu závisí na počtu obyvatel dané spolkové země. Spolkové země s nejnižším počtem obyvatel mají tři hlasy (Brémy, Hamburk, Meklenbursko-Přední Pomořany, Sársko), zatímco ty země s vysokým počtem obyvatel (Bavorsko, Bádensko-Württembersko, Dolní Sasko, Severní Porýní-Vestfálsko) mají hlasů šest.⁶² Důvodem tohoto rozdělení podobného počtu hlasů mezi spolkové země je, aby se předešlo nevyváženosti v počtu obyvatel jednotlivých spolkových zemí. Rozdíl v počtu hlasů mezi spolkovými

---

⁵⁷ Žákovské jízdné pro Středočechy pokračuje i tento školní rok, kraj na něj vyčlenil 40 milionů Kč. *Informační systém krajského úřadu*. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/urad/home/-/blogs/zakovske-jizdne-pro-stredocechy-pokracuje-i-tento-skolni-rok-kraj-na-nej-vy clenil-40-milionu-kc> [online]. [cit. 2019-07-22]

⁵⁸ Co přinese titul Evropského hlavního města kultury Plzni a Plzeňskému regionu? *Plzeň 2015*. Dostupné z: <http://www.plzen2015.cz/cs/o-projektu/co-prinese-titul-evropskeho-hlavniho-mesta-kultury-plzni-a-plzenskemu-regionu> [online]. [cit. 2019-07-22]

⁵⁹ Jihomoravský rozvojová společnost a Letiště Brno založí novou společnost pro rozvoj letecké dopravy. *Portál Jihomoravského kraje*. Dostupné z: <https://m.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=363683&TypeID=2> [online]. [cit. 2019-07-22]

⁶⁰ Wahltermine in Deutschland (2019, 2020 usw.) *Wahlrecht*. Dostupné z: <https://www.wahlrecht.de/termine.htm> [online]. [cit. 2019-06-28]

⁶¹ Maxmilián Strmiska, Vít Hloušek, Lubomír Kopeček, Roman Chytilík, *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko-politických systémů*. (Praha: Portál, 2005), s. 286

⁶² Bundesrat – Zusammensetzung. *Der Bundesrat*. Dostupné z: <https://www.bundesrat.de/DE/bundesrat/verteilung/verteilung-node.html> [online]. [cit. 2019-06-27]

zeměmi s vysokým a nízkým počtem obyvatel není tak velký, jaký by byl, kdyby se hlasy v Bundesratu udávaly například na základě procentuálního přepočtu.⁶³ Na rozdíl od Česka se tak nižší územně správní celky v Německu podílejí i na fungování a tedy především složení jedné z komor parlamentu.

4.2.2. Historický vývoj nižších územně správních celků v Německu

Stejně jako v případě Česka, tak i v německém případě vychází současná organizace nižších územně správních celků z poválečného období. Po druhé světové válce bylo území Německa rozděleno na čtyři okupační zóny mezi USA, Velkou Británií, Francií a Sovětský svaz. Západní spojenci chtěli zachovat německý federalismus z toho důvodu, aby Německo nemohlo být znovu tak silné. Zároveň došlo ke zrušení Pruska, do té doby největšího nižšího územního správního celku, protože podle spojeneckých plánů neměla žádná nově vzniklá spolková země mít v rámci německého území nad ostatními více než třetinovou převahu. Většina spolkových zemí vznikla na základě historických hranic a názvů oblastí. Došlo ale také ke spojení několika územních celků v jeden nebo naopak k rozdělení. Důvodem byl fakt, že některé země byly rozděleny mezi více okupačních zón.⁶⁴ „Spolkové země“ na území Východního Německa vydržely jen do roku 1952. Poté došlo k jejich zrušení a SED, stejně jako v Československu KSČ, rozdělila zemi na uměle vzniklé kraje (německy ‚Bezirk‘) kolem největších měst. NDR se tak dělila na patnáct krajů, přičemž jeden z nich byl „městský“ v podobě (Východního) Berlína. K obnově zemí došlo až po znovusjednocení Německa.⁶⁵ Hranice nových spolkových zemí po znovusjednocení byly vytvořeny na základě předchozí krajské a okresní správy NDR.⁶⁶ „*Smlouvou o sjednocení, která obsahuje 45 článků a tři obsáhlé přílohy, byl v některých bodech pozměněn Základní zákon, který pak 3. října vstoupil v platnost v dosavadní NDR. Článek 1 pojednává o vytvoření pěti zemí: Meklenbursko-Přední Pomořansko, Braniborsko, Sasko-Anhaltsko, Sasko a Durynsko, které se 3. října stávají spolkovými zeměmi. Článek 2 označuje Berlín za „hlavní město Německa“ a praví: „Otázka sídla parlamentu a vlády se rozhodne po sjednocení Německa.“*⁶⁷

---

⁶³ Russel J. Dalton, „Politics in Germany“, in *European Politics Today*, ed. Gabriel A. Almond, Russel J. Dalton, G. Bingham Powell, Jr. (New York: Longman, 2006) s. 190-245

⁶⁴ Helmut Müller, Hanna Vollrath, Karl Friedrich Krieger, *Dějiny Německa* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995)

⁶⁵ Hermann Weber, *Dějiny NDR* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2003)

⁶⁶ Ländereinführungsgesetz (1990), *Verfassungen.de*. Dostupné z: <http://www.verfassungen.de/ddr/laendereinfuehrungsgesetz90.htm> [online]. [cit. 2019-06-18]

⁶⁷ Helmut Müller, Hanna Vollrath, Karl Friedrich Krieger, *Dějiny Německa* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995), s. 463-464

4.2.3. Německý legislativní rámec a kompetence spolkových zemí

Jak již bylo v diplomové práci několikrát zmíněno, systém Spolkové republiky Německo se oproti tomu českému značně liší. Zatímco Česká republika je státem unitárním a ve své Ústavě uvádí, že je státem nedělitelným, administrativně rozděleným na kraje, jejichž pravomoci určuje zákon, Německo má kompetence svých spolkových zemí stanoveny již ve svém Základním zákoně. Vztahu mezi Spolkem a zeměmi se věnuje německá ústava v článcích 20 až 37.⁶⁸

Německý Základní zákon explicitně říká, že zahraniční politika je v kompetenci Spolku, ústavní článek 32 ale připouští i možnost zahraniční kooperace ze strany spolkových zemí:

„Článek 32

- (1) *Udržování vztahů se zahraničními státy je věcí spolkové vlády.*
- (2) *Před uzavřením smlouvy, která má vliv na konkrétní situaci ve (spolkové) zemi, musí být (spolková) země včas vyslechnuta*
- (3) *Pokud jsou spolkové země odpovědné za právní předpisy, mohou se souhlasem spolkové vlády uzavírat smlouvy se zahraničními státy.*⁶⁹

Zde je opět vidět rozdílnost mezi federativním a unitárním uspořádáním státu. Německá ústava neustavuje svým spolkovým zemím zákony tak direktně, jako ta česká. Německé spolkové země mají také vyšší legislativní pravomoci, kdy si mohou sami vytvářet své zákony, v čele každé spolkové země totiž stojí tzv. zemská ústava. Německá ústavní legislativa má tak k paradiplomatickým vztahům svých nižších územně správních celků poněkud liberálnější postoj.

Celkové kompetence jednotlivých spolkových zemí upravuje článek 30:

*„Výkon státní moci a plnění státních funkcí je odpovědností spolkových zemí, pokud tento základní zákon nestanoví nebo nedovolí jinak.*⁷⁰

---

⁶⁸ Deutscher Bundestag – Grundgesetz. *Deutscher Bundestag*. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/grundgesetz#url=L3BhcmxhbWVudC9ncnVuZGdlc2V0ei9nZy1zZXJpZS0wMy1idW5kLWxhZW5kZXItNjM0NTY0> [online]. [cit. 2019-07-01]

⁶⁹ Deutscher Bundestag – II. Der Bund und die Länder. *Deutscher Bundestag*. Dostupné z: https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_02-245124 [online]. [cit. 2019-07-02]

Oblasti zakotvené v Základním zákoně, které mají v kompetencích spolkové země, jsou dále zmíněny v článku 70 a následujících.⁷¹ Právy spolkové země jsou tak například práva školní, kulturní, regulační, obecní nebo policejní. Každá spolková země má také vlastní ústavu a každá země má také vlastní ministerstva pro agendy jako jsou finance, spravedlnost, vnitro apod. Spolková vláda má pravomoci pro oblasti na národní úrovni a každá spolková země má své zastoupení prostřednictvím Spolkové rady. Do značné míry nezávislost mají také spolkové země při zavádění zákonů spolkové vlády, což jim garantuje část německé ústavy mezi články 83 až 91.⁷²

Tím, že mohou spolková země zasahovat i do své vnitřní organizační struktury, dělí se některé země (především ty největší a s největším počtem obyvatel) vedly okresů také na tzv. Regierungsbezirke, neboli vládní obvody. Jedná se o územní celky, které stojí mezi okresy a spolkovými zeměmi. Vládní obvody nemají volené zastupitelstvo, v jejich čele stojí kompetentní osoba jmenovaná úřady dané spolkové země. Vládní obvody také slouží například pro organizaci některých úřadů nebo jednotek, jako jsou například policie nebo soudy.⁷³

4.3. Dynamika česko-německých vzájemných vztahů

Po druhé světové válce se dynamika česko-německých vztahů a jejich spolupráce vyvíjela s každým německým státem odlišně. Zatímco Spolková republika byla nepřátelským státem, který byl součástí NATO, Německá demokratická republika byla naším partnerem v rámci Varšavské smlouvy. Na česko-německé vztahy měly samozřejmě také vliv početné německé národnostní menšiny, která na území Česka žila. V roce 1921 tvořili Němci 30,6% naší populace. Se vznikem Československa a v důsledku druhé světové války ale podíl Němců na českém území kontinuálně klesal. V roce 1930 u nás tvořili Němci 29,5% obyvatel,

---

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Deutscher Bundestag - VII. Die Gesetzgebung des Bundes. *Deutscher Bundestag*. Dostupné z: https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_07-245138 [online]. [cit. 2019-07-23]

⁷² Deutscher Bundestag - VIII. Die Ausführung der Bundesgesetze und die Bundesverwaltung. *Deutscher Bundestag*. Dostupné z: https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_08-245140 [online]. [cit. 2019-07-23]

⁷³ Gesetze und Verordnungen. *Landesrecht NRW*. Dostupné z: https://recht.nrw.de/lmi/owa/br_bes_text?sg=0&menu=1&bes_id=5152&aufgehoben=N&anw_nr=2 [online]. [cit. 2019-07-24]

v roce 1950 už jen 1,8%. Poslední údaj z roku 2011 ukazuje, že na území Česka žije 0,2% lidí s německou národností, což je vůbec nejnižší číslo za uplynulých sto let.⁷⁴

Po druhé světové válce Praha znovu navazovala diplomatické styky jak s Východním Berlínem, tak s Bonnem. „Československo mělo zájem o obchodování se SRN, a že v situaci, kdy Západ z politických důvodů obchod s Východem spíše omezoval, Československo zajišťovalo v rámci obchodu se SRN nákupy některých výrobků pro SSSR i pro ostatní země sovětského bloku.“⁷⁵ S Německou demokratickou republikou pak socialistické Československo spolupracovalo v daleko větší míře. Vedle ekonomické a další spolupráce bylo velmi častým příkladem kooperace socialistických zemí také společné sdílení informací mezi tajnými službami StB a Stasi.⁷⁶

Po pádu komunismu a znovusjednocení Německa se pohled na Němce v očích Čechů postupně měnil a to se projevovalo i na národní úrovni české zahraniční politiky. V 90. letech s tím souviselo především „vnímání druhé světové války a poválečného odsunu sudetských Němců. (...) na jedné straně zůstává vztah vůči SRN (podobně jako vztahy vůči USA či Rusku) jednou z nejvíce politických relací v české zahraničněpolitické agendě. Na druhé straně je západní soused nejvýznamnějším hospodářským partnerem a nejaktivnějším aktérem ve středoevropském regionu. Rozvíjejí se proto velmi bohaté a decentralizované vztahy ve všech oblastech společenského života a na všech jeho úrovních – státní, krajské, zejména v pohraničních oblastech i obecní. Za touto škálou poněkud pokulhává rozvoj vztahů v nevládní a privátní sféře.“⁷⁷ V 90. letech pomohla zlepšit atmosféru a spolupráci mezi zeměmi „Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji,“ kterou 21. ledna 1997 podepsal tehdejší český premiér Václav Klaus a tehdejší německý kancléř Helmut Kohl, společně s ministry zahraničí obou zemí. Deklarace pomohla překonat problematiku odsunu Němců po druhé světové válce, zřídila Česko-německý fond

---

⁷⁴ Analýza: Národnostní struktura obyvatel. Český statistický úřad. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551765/170223-14.pdf> [online]. [cit. 2019-07-25]

⁷⁵ Magda Gregorová, „Vývoj československo-západoněmeckých vztahů v letech 1949-1961: Národní zájmy versus socialistický internacionalismus“. *Acta Universitatis Carolinae – Studia Territoria IV.* (2004), s. 108

⁷⁶ Dokumenty o mezinárodní spolupráci komunistických bezpečnostních složek (1948-1989). *Ústav pro studium totalitních režimů.* Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/vychodni-blok/> [online]. [cit. 2019-07-25]

⁷⁷ Vladimír Handl, „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“, in *Česká zahraniční politika v roce 2007: Analýza* UMV ed. Michal Kořan a kol. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008), s. 161-162

budoucnosti a zároveň také otevřela dveře České republice k následnému vstupu do Evropské unie.⁷⁸

Po pádu železné opony v roce 1989 došlo také k zavedení bezvízového styku mezi Českem a Německem. Občané obou zemí mohli mezi sebou nejdříve cestovat na cestovní pas, později k přejezdu hranice stačil pouze občanský průkaz. K integrování se do evropských složek dospěla Česká republika 1. května 2004, kdy se stala součástí Evropské unie a od 21. prosince 2007 se země stala i součástí Schengenského prostoru. Vedle pozitivního efektu zlepšení kvality života v pohraniční oblasti přinesla tato změna s sebou ale také nárůst přeshraniční kriminality. Tento problém tak vyzval k větší vzájemné spolupráci české policejní úřady společně s těmi bavorskými a saskými, nejprve podle vlastního klíče (například „Dohodu mezi ministerstvy vnitra Bavorska a ČR“ z devadesátých let nebo „Kooperační smlouvy,“ která byla využívána od roku 2002), později pak podle normativů Schengenského prostoru.⁷⁹

I když počátkem nového tisíciletí se podařilo České republice zapojit se do evropských struktur, díky čemuž se výrazně zlepšila spolupráce a paradiplomacie mezi českou a německou stranou, počátek navazování kontaktů byl daleko těžší. Největším problémem byla již výše zmíněná neexistence krajů v 90. letech, což způsobovalo problémy při navazování forem spolupráce. *„Hlavním rušivým elementem v česko-saských vztazích byla skutečnost asymetrie orgánů státní správy. Tento problém byl vnímán především na saské straně jako komplikace, která jim často znemožňoval najít odpovídajícího partnera pro svá jednání (...) Rušivě ve vzájemném vztahu působily především administrativní překážky. Svobodný stát Sasko jako součást federace měl odpovídajícího partnera v České republice v době, kdy byla také součástí federace. Poté se projevila značná asymetrie zdůrazněná faktem neexistencí územně samosprávných jednotek.“*⁸⁰ Problémy se poté podařily překonat reformou české státní správy a jejích orgánů při vstupu České republiky do Evropské unie.⁸¹

---

⁷⁸ Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji. *Velvyslanectví České republiky v Berlíně*. Dostupné z: https://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html [online]. [cit. 2019-07-25]

⁷⁹ Kateřina Majerová. *Policejní spolupráce na česko-bavorské hranici v letech 1989-2012*. Praha, 2014, 126 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra německých a rakouských studií

⁸⁰ Kristýna Jašková. *Česko-saské vztahy. Sasko jako aktivní aktér*. Praha, 2013. 72s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra německých a rakouských studií, s. 52

⁸¹ Ibid.

Jak již bylo výše zmíněno, probíhala forma spolupráce mezi Českem a Německem také formou euroregionů. Ty postupně vznikaly už od 90. let a jejich cílem je zlepšení rozvoje přeshraničních oblastí. Od roku 1991 funguje například euroregion Neisse-Nisa-Nysa na česko-německo-polském pomezí. Euroregion sídlí v saské Žitavě a má za cíl podporu spolupráce na úrovni obcí, škol a jiných obchodních nebo vzdělávacích institucích. Na Technické univerzitě v Liberci lze například studovat program „System Engineering and Informatics“ („Univerzita Nisa“), který TUL zřizuje ve spolupráci s Polytechnikou v polské Wrocławu a Hochschule Zittau/Görlitz v Německu. Se stejnou německou vysokou školou pak liberecká Technická univerzita nabízí také magisterský obor „Electrical Engineering and Informatics – Mechatronics.“⁸² Euroregio Egrensis zase spojuje a podporuje spolupráci mezi na území Čech, Bavorska, Saska a Durynska už od roku 1993. Spolupráce probíhá především na obecní nebo vzdělávací úrovni a organizaci hostí bavorské město Marktredwitz. Dalšími euroregiony v česko-německé režii jsou Elbe/Labe, Erzgebirge/Krušnohoří anebo v česko-německo-rakouské spolupráci euroregion Šumava-Bavorský les/Bayerischer Wald-Böhmerwald.⁸³

Tím, že Spolková republika je federací a spolkové země mohou navazovat paradiploematické vztahy s cizími zeměmi (pokud to není proti Spolku (jak již bylo výše zmíněno), má své zastoupení v České republice Sasko a Bavorsko. Kontaktní kancelář Svobodného státu Sasko⁸⁴ a Bavorské zastoupení⁸⁵ se obojí nachází v Praze. Na národní úrovni je poté česko-německá spolupráce širší. V českém hlavním městě sídlí i Česko-německá obchodní a průmyslová komora⁸⁶, která se zabývá obchodem mezi oběma státy. Kulturní instituce, které slouží k reprezentaci a zlepšování vztahů jsou například Prager Literaturhaus⁸⁷, který se věnuje tvorbě německy mluvících autorů v Česku nebo síť Českých center, které zřizuje Česká republika v zahraničí a které reprezentují českou kulturu.

---

⁸² Mezinárodní studijní programy. *Technická univerzita v Liberci*. Dostupné z: <https://www.tul.cz/verejnost-a-media/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-studijni-programy> [online]. [cit. 2019-07-25]

⁸³ Euroregions, Excellence and Innovation across EU borders: A catalogue of good practise. *Universitat Autònoma de Barcelona. Department of Geography*. Dostupné z: https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/recot_crii_catalogue_0.pdf [online]. [cit. 2019-07-24]

⁸⁴ Kontaktní kancelář Svobodného státu Sasko v Praze. *Sachsen.de*. Dostupné z: <https://www.sk.sachsen.de/cs/kontaktnei-kancelar-svobodneho-statu-sasko-v-praze-3747.html> [online]. [cit. 2019-07-24]

⁸⁵ Bavorsko v Praze. *Bayerisches Landesportal*. Dostupné z: <http://www.bayern.de/staatsregierung/bayern-in-prag/bavorsko-v-praze/> [online]. [cit. 2019-07-24]

⁸⁶ Česko-německá obchodní komora v Praze: vstup na německý trh. *Deutsch-Tschechische Industrie- und Handelskammer*. Dostupné z: <https://tschechien.ahk.de/cz/> [online]. [cit. 2019-07-24]

⁸⁷ Aktuálně – Prager Literaturhaus. *Prager Literaturhaus*. Dostupné z: <http://www.prager-literaturhaus.com/> [online]. [cit. 2019-07-24]

V Německu sídlí v Berlíně a Mnichově.⁸⁸ Své významné zastoupení v Česku má také jazykový Goethe-Institut.⁸⁹ Podporu vzájemné spolupráce pak podporuje Česko-německý fond budoucnosti.⁹⁰

---

⁸⁸ Síť Českých center. *Česká centra*. Dostupné z: <http://www.czechcentres.cz/o-nas/sit-cc/> [online]. [cit. 2019-07-24]

⁸⁹ Goethe-Institute Tschechien. *goethe.de*. Dostupné z: <https://www.goethe.de/ins/cz/cs/index.html> [online]. [cit. 2019-12-26]

⁹⁰ Česko-německý fond budoucnosti. *fondbudoucnosti.cz*. Dostupné z: <http://www.fondbudoucnosti.cz/> [online]. [cit. 2019-12-26]

5. Spolupráce českých krajů s německými spolkovými zeměmi

Tato kapitola se zaměřuje na paradiplomacii nižších územně správních celků mezi Českem a Německem. V předchozí kapitole byl vysvětlen rozdíl mezi státními zřízeními daných zemí a rovněž bylo uvedeno, že některé spolkové země v Německu se dále dělí na další nižší územně správní celky. Existence asymetrických politických systémů Česka a Německa je příčinou toho, že spolupráce českých krajů probíhá kolikrát i na úrovni paradiplomacie ještě nižších celků, než jsou spolkové země.

Z českých krajů nejvíce s německými spolkovými zeměmi spolupracují kraje Karlovarský⁹¹ a Praha⁹², konkrétně každý z nich s dvěma německými spolkovými zeměmi. Karlovarský s Bavorskem a Saskem a Praha s Berlínem a Hamburkem. Po jedné spolupráci mají další čtyři kraje – Liberecký se Saskem⁹³, Moravskoslezský se Severním Porýním-Vestfálskem⁹⁴, Středočeský se zemí Porýní-Falc⁹⁵ a Ústecký rovněž se sousedním Saskem⁹⁶. Dalších pět krajů spolupracuje s německými územními celky, které jsou nižší než kraje. Jihočeský kraj spolupracuje s bavorskými vládními obvody Dolní Bavorsko a Horní Falc⁹⁷, Jihomoravský kraj s Horními Franky, které jsou rovněž v Bavorsku⁹⁸, s Horní Falcí má navázané vztahy i Plzeňský kraj⁹⁹ a Pardubický kraj s vládním obvodem Tübingen ve spolkové zemi Bádensko-Württembersko. Pardubicko spolupracuje ještě s tammím zemským okresem Reutlingen¹⁰⁰ a Olomoucký kraj s bavorským zemským okresem Würzburg¹⁰¹.

⁹¹ Vnější vztahy Karlovarského kraje. *Karlovarský kraj*. Dostupné z: <http://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/vnejsi-vztahy/Stranky/vztahy.aspx> [online]. [cit. 2019-05-01]

⁹² Partnerská města HMP (Oddělení cestovního ruchu). *Praha.eu*. Dostupné z: http://zahranicnivztahy.praha.eu/jnp/cz/partnerska_mesta/index.html [online]. [cit. 2019-05-02]

⁹³ Partnerské regiony | Odbor kanceláře hejtmána. *Liberecký kraj*. Dostupné z: <https://kancelar-hejtmana.kraj-lbc.cz/page814> [online]. [cit. 2019-05-02]

⁹⁴ Partnerské regiony – Moravskoslezský kraj. *Moravskoslezský kraj*. Dostupné z: <https://www.msk.cz/cz/verejnost/partnerske-regiony-44293/> [online]. [cit. 2019-05-01]

⁹⁵ Partnerské regiony | Zahraniční spolupráce. *Středočeský kraj*. Dostupné z: https://www.kr-stredocesky.cz/web/zahranicni-spoluprace/partnerske-regiony.jsessionid=A186F78D1CE5E8DE30CC2A5CFE8B3EA2.liferay_sl [online]. [cit. 2019-05-03]

⁹⁶ Vnější a mezinárodní vztahy Ústeckého kraje. *Ústecký kraj*. Dostupné z: <https://www.kr-ustecky.cz/vnejsi-a-mezinarodni-vztahy-usteckeho-kraje/ds-98866> [online]. [cit. 2019-05-03]

⁹⁷ Vnější vztahy k raje | www.kraj-jihocesky.cz. *Jihočeský kraj*. Dostupné z: <https://www.kraj-jihocesky.cz/jihocesky-kraj/zahranicni-vztahy-kraje#partneri-jihoceskeho-kraje-v-zahranicni-spolupraci> [online]. [cit. 2019-04-30]

⁹⁸ Portál Jihomoravského kraje – Meziregionální spolupráce. *Jihomoravský kraj*. Dostupné z: <https://m.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=27&TypeID=1> [online]. [cit. 2019-04-28]

⁹⁹ Zahraniční vztahy | Plzeňský kraj. *Plzeňský kraj*. Dostupné z: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/kategorie/zahranicni-vztahy> [online]. [cit. 2019-05-02]

¹⁰⁰ Pardubický kraj – Zahraniční vztahy. *Pardubický kraj*. Dostupné z: <https://www.pardubickykraj.cz/zahranicni-vztahy> [online]. [cit. 2019-04-28]

¹⁰¹ Mezinárodní kontakty | Olomoucký kraj. *Olomoucký kraj*. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/mezinarodni-kontakty-cl-9.html> [online]. [cit. 2019-05-03]

Vůbec s německou stranou na nižší správní úrovni nespolupracují kraje Královéhradecký¹⁰², Vysočina¹⁰³ a Zlínský.¹⁰⁴

Jak již bylo uvedeno v úvodu této diplomové práce, výzkum bude zaměřen na spolupráci Středočeského kraje se spolkovou zemí Porýní-Falc a Moravskoslezského kraje se Severním Porýním-Vestfálskem. Důvodem je, že toto jsou jediné kraje splňující podmínky makroregionální paradiplomacie. Kraje spolupracující s Bavorskem a Saskem a zároveň ležící vedle nich součástí výzkumu nebudou, jelikož by se jednalo o paradiplomacii mikroregionální, jejíž výsledky by vůči makroregionální paradiplomacii byly zkresleny právě geografickou polohou, čímž by hrozila neobjektivita. Dalším důvodem je fakt, že na tuto spolupráci již odborné vědecké práce napsány byly. Výzkum Paradiplomacie obou německých spolkových zemí, které sousedí s Českou republikou, se již v minulosti věnovali jiní autoři. Té saské konkrétně například Jakub Eberle a Vladimír Handl v jejich díle „Zahraniční aktivity Saska na bilaterální, regionální a evropské úrovni.“¹⁰⁵ Ta bavorská se zase stala předmětem zkoumání Lindy Pospíšilové v práci „Paradiplomacie Svobodného státu Bavorsko a jeho aktérství v mezinárodních vztazích.“¹⁰⁶ Mimo spolupráce krajů s nižšími územně správními celky nebude výzkum zahrnovat ani spolupráci Prahy s Berlínem a Hamburkem z důvodu, že se nejedná o nižší územně správní celky regionálního charakteru, ale o městské regiony. I v tomto případě by výsledky výzkumu byly zkreslené a nevhodné pro komparaci.

Informace ke sběru dat této diplomové práce byly vedle veřejně přístupných online zdrojů získány především na základě rozhovorů, které proběhly formou telefonní, ústní nebo písemné komunikace. Jedná se tak o unikátní informace, které nejsou všechny veřejně dostupné a které byly poskytnuty zaměstnanci příslušných krajských, popřípadě zemských, úřadů z oddělení, která mají paradiplomacii na starosti. Sběr informací použitých v této diplomové práci proběhl v období mezi 4. červencem a 3. zářím roku 2019. Odpovědi na

---

¹⁰² Zahraniční vztahy | Královéhradecký kraj. *Královéhradecký kraj*. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/scripts/detail.php?pgid=206> [online]. [cit. 2019-05-02]

¹⁰³ Mezinárodní spolupráce Kraje Vysočina | Mapa partnerských regionů Kraje Vysočina | Kraj Vysočina. *Kraj Vysočina*. Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/mapa-partnerskych-regionu-kraje-vysocina/d-4077094/p1=85781> [online]. [cit. 2019-05-02]

¹⁰⁴ Zahraniční vztahy Zlínského kraje | Zlínský kraj. *Zlínský kraj*. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/zahranicni-vztahy-zlinskeho-kraje-cl-4200.html> [online]. [cit. 2019-04-28]

¹⁰⁵ Jakub Eberle, Vladimír Handl. *Zahraniční aktivity Saska na bilaterální, regionální a evropské úrovni*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2016, 101 s.

¹⁰⁶ Linda Pospíšilová. *Paradiplomacie Svobodného státu Bavorsko a jeho aktérství v mezinárodních vztazích*. Praha, 2017. Diplomová práce (Ing.) Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů, Středisko mezinárodních studií Jana Masaryka

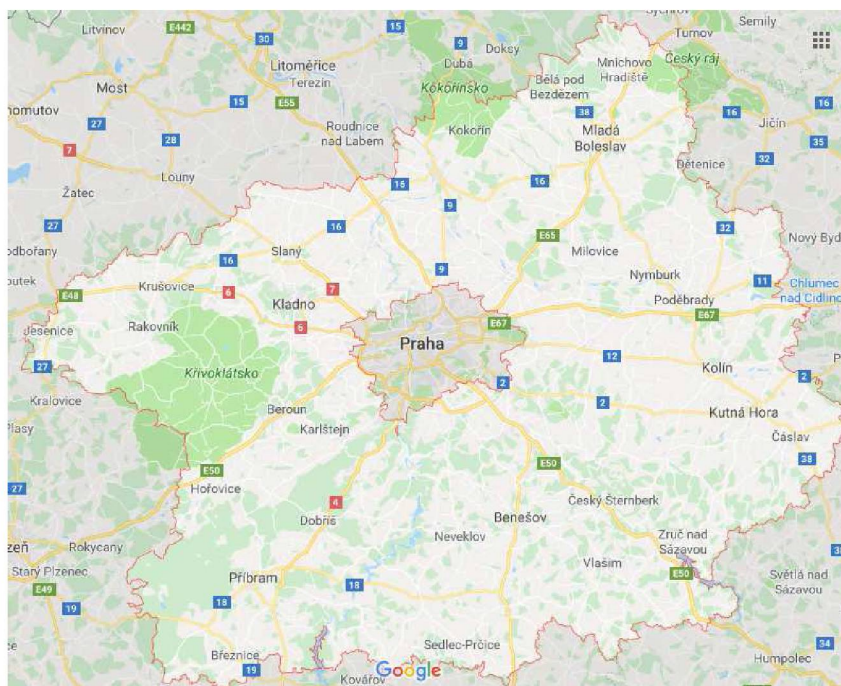
rozhovory byly poskytnuty úřady, které sídlí v Praze, Ostravě, Mohuči a Düsseldorfu a byly vedeny autorem diplomové práce z Prahy a Düsseldorfu.

5.1. Aktéři paradiplomacie zkoumaných nižších územně správních celků

5.1.1. Středočeský kraj

Středočeský kraj má největší počet obyvatel v rámci Česka, konkrétně 1 372 853 k 31. březnu 2019.¹⁰⁷ Celkový počet obyvatel činí 12,8% obyvatel Česka. Největším je kraj i rozlohou. Zabírá 11 016,1 km², což představuje 14% povrchu celé republiky. Hustota osídlení je 125 obyvatel/km², což je deset čísel pod celorepublikovým průměrem. Dle HDP na počet obyvatel se jedná o druhý nejbohatší kraj a je to také jediný kraj, jehož průměrná mzda je podobná, jako celostátní průměr (vyšší má pouze Praha). Střední Čechy dosahují 81% průměru Evropské unie.¹⁰⁸

Obrázek č. 1 – Středočeský kraj

Zdroj: Google Maps¹⁰⁹

¹⁰⁷ Obyvatelstvo – Kraj | ČSÚ pro Středočeský kraj. *Český statistický úřad*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/obyvatelstvo-xs> [online]. [cit. 2019-06-27]

¹⁰⁸ GDP per capita in 281 EU Regions. *Eurostat*. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9618249/1-26022019-AP-EN.pdf/f765d183-c3d2-4e2f-9256-cc6665909c80> [online]. [cit. 2019-06-28]

¹⁰⁹ Středočeský kraj – Mapy Google. *Google Maps*. Dostupné z:

V oblasti paradiplomacie uzavřel Středočeský kraj své první partnerství v roce 2001 a to konkrétně s francouzským regionem Burgundsko. „V roce 2003 následovalo čtyřstranné prohlášení o spolupráci mezi Středočeským krajem, regionem Burgundsko, Opolským vojvodstvím v Polsku a německou spolkovou zemí Porýní-Falc. Tato tzv. síť 4 regionálních partnerů (4-Dohoda) byla v době svého založení prvním projektem, který sdružoval účastníky z členských i kandidátských regionů Evropské unie.“¹¹⁰ Dalšími partnery kraje jsou polské Mazovské a Dolnoslezské vojvodství, slovenský Bratislavský kraj, italské regiony Marche a Benátsko, běloruská Grodenská oblast a čínská provincie Sečuán.¹¹¹ Oddělení zahraniční spolupráce a protokolu Středočeského kraje spadá přímo pod kancelář hejtmanky. Na dotazy ohledně spolupráce odpověděl vedoucí oddělení Josef Řihák a také Lucie Barber, pod jejíž kompetenci spadá právě spolupráce kraje se s polkovou zemí Porýní-Falc. Středočeská hejtmanka Jaroslava Pokorná Jermanová (ANO) je zároveň předsedkyní Komise Asociace krajů České republiky pro zahraniční spolupráci.

5.1.2. Moravskoslezský kraj

Počet obyvatel Moravskoslezského kraje k 31. březnu 2019 byl 1 201 835 ¹¹², což tvoří 11,3% obyvatel Česka. Po Praze a středních Čechách jde o třetí nejvyšší počet obyvatel. Rozloha kraje je 5 427 km² ¹¹³, což zabírá 6,9% rozlohy celé republiky. Co se rozlohy týká, tak se jedná o kraj šestý největší. Moravskoslezský kraj je zároveň po Praze druhým krajem s nejvyšší hustotou osídlení, a to konkrétně 221 obyvatel/km², celorepublikový průměr je přitom 135 obyvatel/km². Moravskoslezský kraj se pohybuje na 72% průměru EU HDP na počet obyvatel a i v rámci České republiky tak patří do spodní poloviny.¹¹⁴

<https://www.google.cz/maps/place/St%C5%99edo%C4%8Desk%C3%BD+kraj,+%C4%8Cesko/@50.0565828,13.3448044,8z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x470b939c0e8ff2a3:0x100af0f6614a830!8m2!3d49.8782223!4d14.9362955> [online]. [cit. 2019-07-04]

¹¹⁰ Partnerské regiony | Zahraniční spolupráce. *Středočeský kraj*. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/zahranicni-spoluprace/partnerske-regiony> [online]. [cit. 2019-06-28]

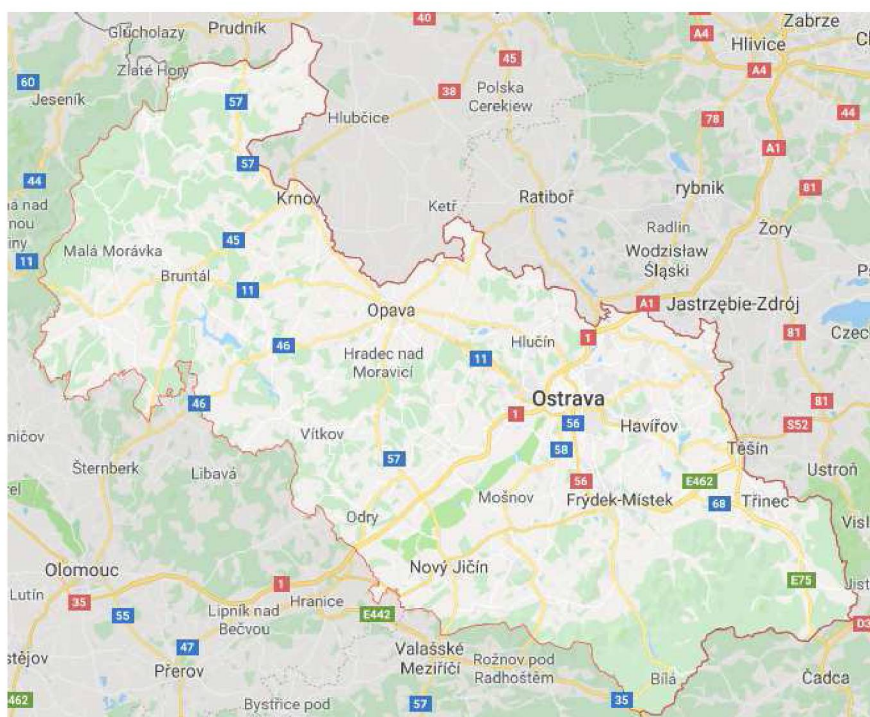
¹¹¹ Partnerské regiony | Zahraniční spolupráce. *Středočeský kraj*. Dostupné z: https://www.kr-stredocesky.cz/web/zahranicni-spoluprace/partnerske-regiony;jsessionid=A186F78D1CE5E8DE30CC2A5CFE8B3EA2.liferay_sl [online]. [cit. 2019-05-03]

¹¹² Český statistický úřad | ČSÚ. *Český statistický úřad*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/> [online]. [cit. 2019-06-02]

¹¹³ RISY.cz – Srovnání kraje s Českou republikou. *Regionální informační servis*. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajске-ris/ustecky-kraj/kraj/> [online]. [cit. 2019-06-03]

¹¹⁴ GDP per capita in 281 EU Regions. *Eurostat*. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9618249/1-26022019-AP-EN.pdf/f765d183-c3d2-4e2f-9256-cc665909c80> [online]. [cit. 2019-06-28]

Obrázek č. 10 – Moravskoslezský kraj

Zdroj: Google Maps¹¹⁵

V rámci zahraniční spolupráce patří Moravskoslezský kraj k jednomu z neaktivnějších z českých krajů. Momentálně má vedle spolkové země Severní Porýní-Vestfálsko v Německu uzavřené partnerství s dalšími třinácti regiony. Konkrétně jde o Slezské a Opolské vojvodství v Polsko (s oběma kraj sousedí), dále rovněž sousední Žilinský kraj na Slovensku, region Benátsko v Itálii, Grand Est ve Francii, dále Doněcká oblast na Ukrajině, Vologodská oblast v Rusku, Západokazašská oblast v Kazachstánu, provincie Binh Thuan a Khanh Hoa ve Vietnamu a provincie Hebei, Jiangsu a Shanxi v Číně.¹¹⁶ Spolupráci s partnerskými regiony má v Moravskoslezském kraji na starosti Oddělení mezinárodních vztahů, které spadá pod Odbor kanceláře hejtmana kraje. Na dotazy ohledně spolupráce odpověděl vedoucí oddělení Tomáš Fiedler.

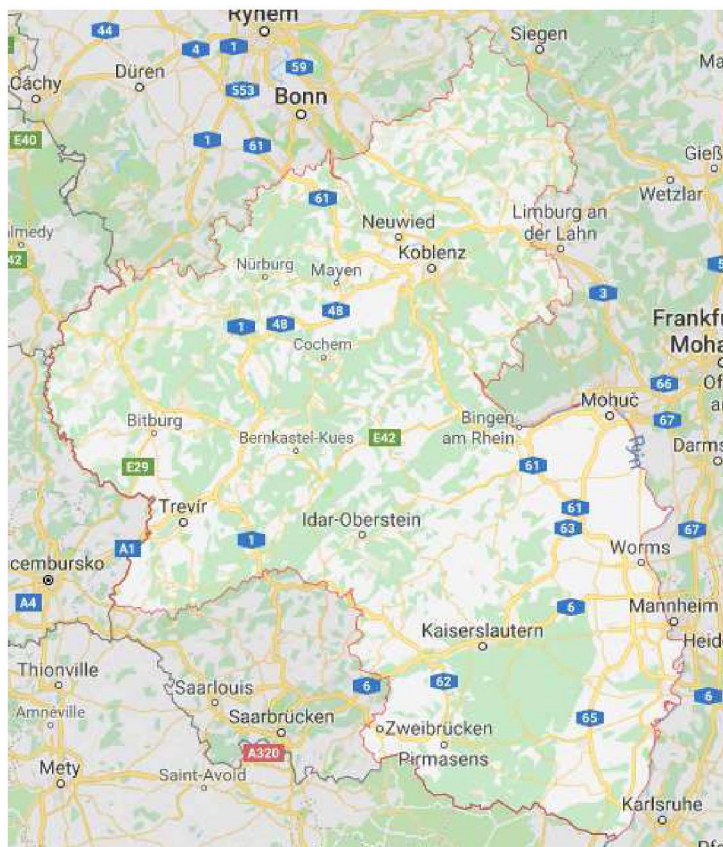
¹¹⁵ Moravskoslezský kraj – Mapy Google. *Google Maps*. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/place/Moravskoslezsk%C3%BD+kraj,+%C4%8Cesko/@49.8598176,17.4423184,9z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x4713de86673f43db:0x100af0f6614a8f0!8m2!3d49.7305327!4d18.2332637> [online]. [cit. 2019-07-04]

¹¹⁶ Partnerské regiony – Moravskoslezský kraj. *Moravskoslezský kraj*. Dostupné z: <https://www.msk.cz/cz/verejnost/partnerske-regiony-44293/> [online]. [cit. 2019-05-01]

5.1.4. Porýní-Falc

K 31. prosinci 2017 mělo Porýní-Falc počet obyvatel 4 073 679 ¹¹⁷, což představuje 4,9% populace Německa. Rozloha Porýní-Falci je 19 858 km² ¹¹⁸, čili 5,6% plochy spolkové republiky. Jak rozlohou, tak počtem obyvatel se Porýní-Falc řadí k menším spolkovým zemím. Hustota osídlení je 205 obyvatel/km², což je o 27 čísel pod celostátním průměrem Německa. Porýní-Falc dosahuje 111% průměru Evropské Unie coby HDP na počet obyvatel. Spolková republika je na úrovni 124% unijního průměru. ¹¹⁹

Obrázek č. 11 – Porýní-Falc

Zdroj: Google Maps¹²⁰

¹¹⁷ Statistisches Bundesamt – Ländern und Regionen – Regionales Bundesländern mit Hauptstädten nach Fläche, Bevölkerung und Bevölkerungsdichte am 31.12.2017. *Statistisches Bundesamt*. Dostupné z: <https://www.destatis.de/DE/Themen/Laender-Regionen/Regionales/Gemeindeverzeichnis/Administrativ/02-bundeslaender.html> [online]. [cit. 2019-05-28]

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ GDP per capita in 281 EU Regions. *Eurostat*. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9618249/1-26022019-AP-EN.pdf/f765d183-c3d2-4e2f-9256-cc6665909c80> [online]. [cit. 2019-06-28]

¹²⁰ Porýní-Falc – Mapy Google. *Google Maps*. Dostupné z:

Vedle spolupráce se Středočeským krajem má Porýní-Falc partnerství také s Burgundskem a Opolským vojvodstvím, a to v rámci již výše zmíněné 4-Dohody. Další partnerství má spolková země s německy mluvícím Společenstvím v Belgii, americkým státem Jižní Karolína, čínskou provincií Fu-ťien, japonskou prefekturou Iwate a spolupracuje i s republikou Rwanda.¹²¹ Paradiplomacii má v Porýní-Falci na starosti vedoucí Oddělení meziregionální spolupráce Zemského sněmu Porýní-Falce. Na dotazy odpovídal jeho vedoucí Hubert Beeres.

5.1.5. Severní Porýní-Vestfálsko

Počet obyvatel spolkové země činil 31. prosince 2017 17 912 134¹²² obyvatel a jedná se tak o nejlidnatější německou spolkovou zemi. V Severním Porýní-Vestfálsku tak žije 21,6% z celkové německé populace a to na rozloze 34 112,5 km²¹²³. Rozlohou se jedná o čtvrtou největší spolkovou zemi, která tvoří 9,5% rozlohy Německa. Jde tak zároveň o zemi s nejvyšší hustotou osídlení v celé spolkové republice, žije zde 525 obyvatel/km². Celoněmecký průměr je přitom 232 obyvatel/km². Dle HDP na počet obyvatel dosahuje spolková země 121% průměru Evropské unie, samotné Německo přitom 124%.¹²⁴

<https://www.google.cz/maps/place/Por%C3%BDn%C3%AD-Falc/@49.9509003,6.1891985,8z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x4797cc6973da8163:0x1778927bb80ecffc!8m2!3d50.118346!4d7.3089527> [online]. [cit. 2019-07-04]

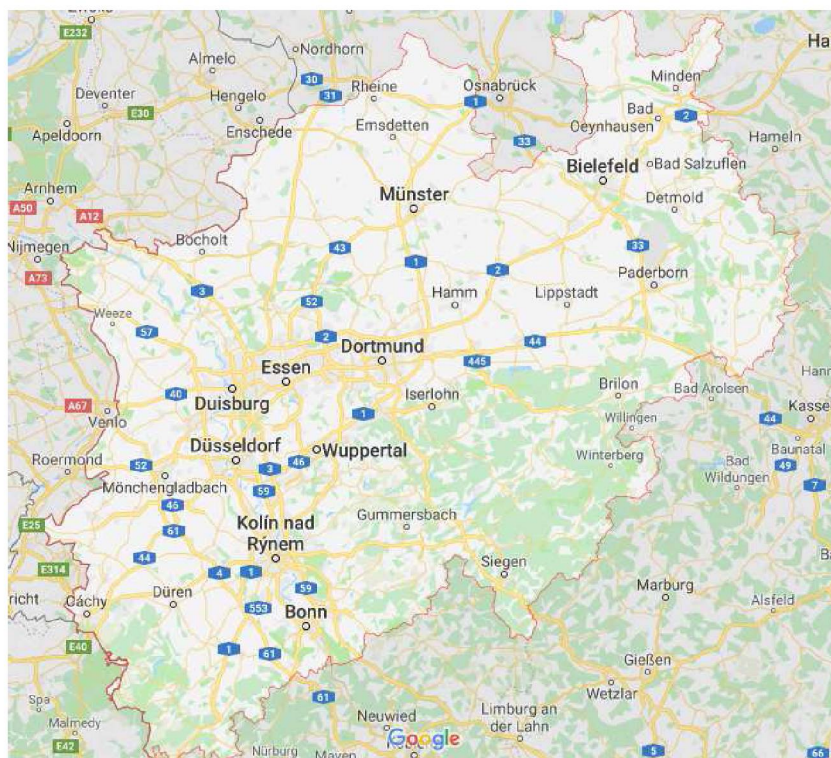
¹²¹ rlp.de | Partnerschaften | Willkommen in Rheinland-Pfalz. *Rheinland-Pfalz – Die Landesregierung*. Dostupné z: <https://www.rlp.de/de/uns-er-land/partnerschaften/> [online]. [cit. 2019-06-28]

¹²² Statistisches Bundesamt – Ländern und Regionen – Regionales Bundesländern mit Hauptstädten nach Fläche, Bevölkerung und Bevölkerungsdichte am 31.12.2017. *Statistisches Bundesamt*. Dostupné z: <https://www.destatis.de/DE/Themen/Laender-Regionen/Regionales/Gemeindeverzeichnis/Administrativ/02-bundeslaender.html> [online]. [cit. 2019-05-28]

¹²³ Ibid.

¹²⁴ GDP per capita in 281 EU Regions. *Eurostat*. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9618249/1-26022019-AP-EN.pdf/f765d183-c3d2-4e2f-9256-cc665909c80> [online]. [cit. 2019-06-28]

Obrázek č. 12 – Severní Porýní-Vestfálsko

Zdroj: Google Maps¹²⁵

Severní Porýní-Vestfálsko se ve své paradiplomacii nesoustředí vyloženě jenom na regiony, ale i na spolupráci se samostatnými státy, tak jak mu to umožňuje německý Základní zákon. Spolupracuje tak například se zeměmi Beneluxu (Belgie – Vlámsko a Valonsko, Nizozemsko a Lucembursko). Dále Severní Porýní-Vestfálsko aktivně spolupracuje se Slezským vojvodstvím v Polsku a společně s francouzským regionem Hauts-de-France tvoří trojí spolupráci pod názvem „Regionalen Weimarer Dreieck.“ Spolková země se pak zaměřuje především na spolupráci přímo se státy, a to například s africkou Ghanou.¹²⁶ Zahraniční vztahy spadají do kompetence Ministerstva spolkových a evropských záležitostí a mezinárodních věcí země Severní Porýní-Vestfálsko (Ministerium für Bundes- und Europaangelegenheiten sowie Internationales des Landes Nordrhein-Westfalen). Na dotazy

¹²⁵ Severní Porýní-Vestfálsko – Mapy Google. *Google Maps*. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/place/Severní%20Porýní-Vestfálsko/@51.4091062,5.4210078,7z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x47b9167c8e4248a1:0x2f4c327e4fd78f5f18m2!3d51.4332367!4d7.6615938> [online]. [cit. 2019-07-04]

¹²⁶ Europa & Internationales | Bund.Europa.Internationales. *Minister für Bundes- und Europaangelegenheiten sowie Internationales des Landes Nordrhein-Westfalen*. Dostupné z: <https://www.mbei.nrw.de/europa-internationales> [online]. [cit. 2019-07-03]

zodpověděla zaměstnankyně Marzena Kloka-Kohnen, která má na starosti vztahy s EU zeměmi.

5.2. Důvody navázání vzájemné spolupráce

Hlavním důvodem vzniku spolupráce mezi Moravskoslezským krajem a spolkovou zemí Severní Porýní-Vestfálsko byla obdobná průmyslová minulost obou regionů. Tyto nižší územně správní celky tak sdílí podobné historické zkušenosti už z doby průmyslové revoluce, kdy začíná jejich první pomyslná konexe. Na konci 19. století totiž do oblasti Porúří přišla migrační vlna právě z oblasti Slezska. V druhé řadě se německý region po druhé světové válce potýkal s přijímáním přistěhovalců spjatého s odsunem německy mluvícího obyvatelstva právě z regionu historického Slezska.¹²⁷

Moderní spolupráce začala v průběhu devadesátých let po pádu komunismu. V letech 1994, 1995 a 1996 proběhly společné pracovní dny. S postupným zavíráním dolů začala oblast severní Moravy a Slezska zažívat podobné problémy jako Severní Porýní-Vestfálsko v druhé polovině minulého století a podle slov zaměstnanců odpovídajících na dotazy se německá spolková země sama nabídla oblasti pomoci za účelem dosažení pokroku ve strukturálních změnách. Oba regiony mají podobnou historickou zkušenost s těžkým a těžebním průmyslem a proto bylo důležité směřovat český region k současnému způsobu využití a rekultivace krajiny zasažené hornickou činností a restrukturalizaci průmyslu směrem k větší přidané hodnotě včetně kontextu zaměstnanosti.¹²⁸ Původní spolupráce přerostla v podepsání smlouvy o vzájemném partnerství 22. května 2002.¹²⁹ Důvodem toho, proč došlo k uzavření kontraktu až na počátku nového tisíciletí je absence existence nižších územně správních celků na české úrovni v devadesátých letech.

Středočeský kraj navázal spolupráci se spolkovou zemí Porýní-Falc na základě partnerství s francouzským regionem Burgundsko, ke kterému došlo v roce 2001. To už tehdy mělo partnerství právě se zmíněnou německou spolkovou zemí a dle zaměstnanců Krajského úřadu Středočeského kraje se jednalo o jeden z impulsů k vytvoření tzv. 4-Dohody a navázání

---

¹²⁷ Tomáš Fiedler. *Re: FW: Spolupráce Moravskoslezského kraje se Severním Porýním-Vestfálskem (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 23. července 2019 15:15 [cit. 2019-11-01]

¹²⁸ Marzena Kloka-Kohnen. *Re: Ihre Anfrage Masterarbeit* [e-mailová komunikace]. 3. září 2019 14:15 [cit. 2019-11-01]

¹²⁹ Severní Porýní-Vestfálsko (Nordrhein-Westfalen) – Moravskoslezský kraj. *Moravskoslezský kraj*. Dostupné z <https://www.msk.cz/cz/verejnost/severni-poryni-vestfalso-nordrhein-westfalen-95592/> [online]. [cit. 2019-10-08]

spolupráce ještě s Opolským vojvodstvím v Polsku. Středočeský kraj podepsal memorandum o spolupráci s Porýní-Falc v roce 2002 a k vytvoření 4-Dohody došlo 21. května 2003.¹³⁰ Ta vznikla, protože v té době měla spolková země Porýní-Falc již uzavřené partnerství s Opolským vojvodstvím. Tato dohoda se stala exkluzivní v tom smyslu, že byla první, která zároveň sdružovala účastníky zároveň z členských států EU, tak i z kandidátských zemí. Což bylo i její původní myšlenkou – navázat partnerství dvou regionů ze starých členských států a dvou oblastí z nových členských států ještě před prvním východním rozšířením EU. Cílem bylo připravit co nejlepší podmínky k novému impulsu evropské integrace.¹³¹

K navázání spolupráce mezi Porýní-Falc a Burgundskem došlo již v roce 1962, což bylo první známka paradiplomatie spolupráce mezi německou spolkovou zemí a francouzským regionem, která vznikla ještě před tzv. „Elysejskou smlouvou,“ tj. smlouvou o francouzsko-německém přátelství.¹³² Středočeský kraj se tak ke spolupráci s Porýní-Falcem dostal právě přes partnerství s regionem Burgundsko, uzavření spolupráce mezi tímto českým krajem a německou spolkovou zemí bylo iniciováno samo o sobě na vytvoření unikátní 4-Dohody. Formu minilateralismu na paradiplomatie úrovni lze tedy vidět právě i na této spolupráci.

5.3. Nástroje přeshraniční spolupráce

Ani jeden z nižších územně správních celků, které jsou cílem zkoumání této diplomové práce, nedisponuje stálou misí, která by reprezentovala, popřípadě podnikala kroky ve vzájemné paradiplomacii. Vzájemná spolupráce je dle výpovědí zaměstnanců velmi závislá na politické reprezentaci daných regionů. Vedle toho také její realizace úzce souvisí s některými institucemi České republiky, které nižších územně správních celků dávají možnost paradiplomatie seberealizace. U německé strany je vše plně v kompetenci úřadů na zemské úrovni. Mezi nástroje tak lze zahrnout několik souvisejících podnětů.

Od roku 2016 je hejtmankou Středočeského kraje Jaroslava Pokorná Jermanová za hnutí ANO. To vládne na krajském zastupitelstvu ve společné koalici s ČSSD za podpory

---

¹³⁰ Setkání řídicí komise 4-Dohody se zúčastnil i Středočeský kraj. *Středočeský kraj*. Dostupné z https://www.kr-stredocesky.cz/web/zahranicni-spoluprace/burgundsko-francie/-/asset_publisher/8NEkMTDr83t5/blog/setkani-ridici-komise-4-dohody-se-zucastnil-i-stredocesky-kraj?sessionId=2539529CF41469CE38DAF7C4739D7A2C.liferay_s1 [online]. [cit. 2019-10-08]

¹³¹ Hubert Beeres. *Re: AW: Masterarbeit: Interregionale Zusammenarbeit und Partnerschaften des Landtags* [e-mailová komunikace]. 31. července 2019 19:12 [cit. 2019-11-02]

¹³² rlp.de | Burgund | Willkommen in Rheinland-Pfalz. *Rheinland-Pfalz – Die Landesregierung*. Dostupné z: <https://www.rlp.de/de/unser-land/partnerschaften/burgund/> [online]. [cit. 2019-10-21]

KSMČ. Koalice vládne od roku 2017, kdy vystřídala předchozí koalici ANO, STAN, ODS a část TOP09.¹³³ Středočeská hejtmanka je zároveň předsedkyní Komise Asociace krajů České republiky pro zahraniční spolupráci.¹³⁴ Zároveň krajský odbor zahraniční spolupráce a protokolu spadá ve středních Čechách přímo pod hejtmanskou kancelář. Zahraniční aktivity kraje jsou časté, především s regiony 4-Dohody. Kraj je v pravidelném kontaktu s Ministerstvem zahraničních věcí a řeší s nimi oblasti paradiplomatie spolupráce.

Podobně své zahraniční aktivity koordinuje i Moravskoslezský kraj. Podle zaměstnanců, kteří se podíleli na zodpovězení otázek, hraje v tomto nižším územně správním celku klíčovou roli krajské politické představenstvo. Po každých volbách se zahraniční vztahy vyvíjejí odlišným způsobem, není pro ně kontinuita, vše záleží na aktuálním politickém vedení kraje. Současným hejtmánem regionu je od roku 2016 Ivo Vondrák jako neustraník za hnutí ANO. To je v krajském zastupitelstvu v koalici s KDU-ČSL a ODS.¹³⁵ Vzhledem k tamním motivům paradiplomacie je kraj vedle Ministerstva zahraničních věcí také v kontaktu s dalšími institucemi jako je Ministerstvo průmyslu a obchodu, CzechInvest nebo CzechTrade a své paradiplomatie aktivity konzultuje přímo s nimi.

Německé spolkové země mají zahraniční spolupráci ve své vlastní kompetenci (a to i zaručenou v Základním zákoně, jak již bylo výše zmíněno), jakákoliv kooperace společně se spolkovým ministerstvem zahraničí neprobíhá. Jak uvedli zaměstnanci spolkových zemí, kteří mají paradiplomacii na starosti, koordinace probíhá na základě výsledků voleb a toho, jaké priority se zemská vláda vytyčí (o výrazné výkyvy ve směřování zahraničních politik spolkových zemí se ovšem nejedená). Ministerskou předsedkyní Porýní-Falci je Maria Luise Dreyer z SPD, a to od roku 2013, kdy vládla SPD v koalici s B90/Grünen. V roce 2016 se konaly zemské volby, po kterých Maria Luise Dreyer nadále zůstala ministerskou předsedkyní, nově však vedle zelených vede koalici také s FDP.¹³⁶ Ve spolkové zemi Severní

---

¹³³ Rada kraje | Informační systém krajského úřadu. *Středočeský kraj*. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/urad/samosprava/rada> [online]. [cit. 2019-06-28]

¹³⁴ Komise pro zahraniční spolupráci – Asociace krajů České republiky. *Asociace krajů České republiky*. Dostupné z: <http://www.asociacekrajů.cz/kalendar/komise-pro-zahranicni-spolupraci.html> [online]. [cit. 2019-11-02]

¹³⁵ Rada kraje – Moravskoslezský kraj. *Moravskoslezský kraj*. Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/verejna_sprava/rada-kraje-42132/ [online]. [cit. 2019-06-28]

¹³⁶ rlp.de | Lebenslauf | Willkommen in Rheinland-Pfalz. *Rheinland-Pfalz – Die Landesregierung*. Dostupné z: <https://www.rlp.de/de/landesregierung/ministerpraesidentin-malu-dreyer/> [online]. [cit. 2019-06-28]

Porýní-Vestfálsko je od roku 2017 ministerským předsedou Armin Laschet z CDU. Jeho kabinet vládne od stejného roku, a to jako koalice CDU a FDP.¹³⁷

Jak již bylo výše uvedeno, tím že se tato diplomová práce zabývá paradiplomacii makroregionální, nikoli mikroregionální. Z toho důvodu princip fungování euroregionů (tj. paradiplomatických nástrojů ze strany EU) není obsahem výzkumu, kterou se tato diplomová práce zabývá.

5.4. Dynamika vzájemných vztahů

Při porovnávání vztahů a dynamika vzájemné spolupráce zkoumaných zemí a spolkových zemí, lze konstatovat, že zatímco mezi Středočeským krajem a spolkovou zemí Porýní-Falc se dynamika vztahů vyvíjela poměrně kontinuálně, pro partnerství mezi Moravskoslezským krajem a Severním Porýním-Vestfálskem tomu tak nebylo.

Dohoda mezi nižšími územními správními celky s průmyslovou minulostí byla podepsána podle dostupných zdrojů z tamních úřadů 22. května 2002. O nijak obsahově významnou spolupráci se ale nejednalo. Podle české strany se spolupráce mezi regiony se začala významně vyvíjet (především ekonomicky) až mezi roky 2015 a 2016, a to z důvodu politické angažovanosti (předchozí spolupráce měla především vzdělávací charakter). Německá strana je v hodnocení spolupráce ještě zdrženlivější. Podle výpovědí zaměstnanců spolkové země Severní Porýní-Vestfálsko se spolupráce prakticky nikdy ani řádně nekonala. K poslednímu setkání politických zástupců Moravskoslezského kraje a Severního Porýní-Vestfálska došlo 3. prosince 2003 v Praze, od té doby (především tedy po vstupu země do Evropské unie) se spolková země orientovala na Českou republiku jako celek.¹³⁸ Ke znovuoobnovení vztahů začalo docházet v minulých letech (jak již bylo uvedeno výše), Severní Porýní-Vestfálsko spolupráci s Moravskoslezským krajem oceňuje a je ochotno být kraji pomocné v otázkách restrukturalizace regionu, avšak kooperace s celou republikou je pro něj od vstupu Česka do Evropské unie v roce 2004 důležitější.¹³⁹

---

¹³⁷ Die Landesregierung | Das Landesportal Wir in NRW. *Nordrhein-Westfalen*. Dostupné z: <https://www.land.nrw/de/die-landesregierung-von-nordrhein-westfalen> [online]. [cit. 2019-07-03]

¹³⁸ Marzena Kloka-Kohnen. *Re: Ihre Anfrage Masterarbeit* [e-mailová komunikace]. 3. září 2019 14:15 [cit. 2019-11-01]

¹³⁹ Tomáš Fiedler. *Re: FW: Spolupráce Moravskoslezského kraje se Severním Porýním-Vestfálskem (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 23. července 2019 15:15 [cit. 2019-11-01]

V roce 2002 došlo k podepsání partnerství i mezi Středočeským krajem a spolkovou zemí Porýní-Falc. V té době se jednalo o symbolické partnerství. Cílem bylo vytvořit ono partnerství dvou starých členských států a dvou nových členských států před rozšířením v roce 2004. Vstupem Česka do Evropské unie pak spolupráce začala mít rychlejší tempo, a to nejen mezi Středočeským krajem a zemí Porýní-Falc, ale všemi členy 4-Dohody. Na rozdíl již výše zmíněného partnerství výše uvedených industriálních regionů, se tato středočesko-porýnsko-falcká spolupráce vyvíjela kontinuálně bez ohledu na politickou reprezentaci jak krajského úřadu středních Čech, tak i zemského sněmu v Porýní-Falci.¹⁴⁰ V roce 2016 došlo ve Francii ke změně, respektive slučování, nižších územně správních celků a Burgundsko bylo sloučeno s regionem Franche-Comté do jednoho regionu Burgundsko-Franche-Comté. Spolupráce v rámci 4-Dohody pokračovala dále, nový region přejal závazky těch starších a žádný větší vliv tato úprava, provedená ze strany národní vlády, na spolupráci neměla. Důvodem bylo, že došlo pouze k administrativnímu sloučení dvou regionů do jednoho regionu metropolitního. Ten pak přejal závazky těch dvou předchozím dohromady.¹⁴¹

5.5. Ekonomická paradiplomacie

Ekonomická úroveň paradiplomacie dominuje partnerství mezi Moravskoslezským krajem a Severním Porýní-Vestfálskem. Na ekonomické spolupráci byla tato paradiplomacie dokonce i založena, a to už v průběhu devadesátých let, jak bylo výše zmíněno. Společným faktorem pro tyto nižší územně správní celky je průmyslová minulost, a to především s orientací na těžbu a těžký průmysl. Postupné upouštění od ní způsobuje nejen potřebu regionu vzniku nových pracovních míst v nových sektorech, ale také rekultivaci životního prostředí. Pro Moravskoslezský kraj je důležitá vzájemná spolupráce z důvodu nového využití a rekultivace krajiny ovlivněné těžebním průmyslem zároveň směrem k vyšší přidané hodnotě, a to včetně kontextu zaměstnanosti. Moravskoslezský kraj tak například oceňuje možnost čerpání zkušeností nejen z oblasti průmyslového Porýní. Oblast severní Moravy a

---

¹⁴⁰ Lucie Barber. *Re: Fwd: Spolupráce Středočeský kraj – Porýní-Falc (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 22. července 2019 02:04 [cit. 2019-11-02]

¹⁴¹ Fusion des régions : la Bourgogne-Franche-Comté épinglée par la Cour des comptes pour son organisation. *france3-regions.francetvinfo.fr*. Dostupné z: <https://france3-regions.francetvinfo.fr/bourgogne-franche-comte/fusion-regions-bourgogne-franche-comte-epinglee-son-organisation-bi-sites-1727333.html> [online]. [cit. 2019-12-26]

Slezska tak může čerpat inspiraci ohledně oblasti průmyslu 4.0, k čemuž krajský úřad dokonce pověřil Moravskoslezské inovační centrum.¹⁴²

Ekonomika je číslo jedna i pro Severní Porýní-Vestfálsko. Zemský úřad velmi oceňuje existenci česko-německé hospodářské komory v Praze a i instituce NRW.INVEST považuje Česko za jednu z hlavních zemí z oblasti střední a východní Evropy pro hospodářskou orientaci spolkové země a hospodářské vztahy se neustále zlepšují. Podle informací poskytnutých v rámci rozhovoru zaměstnanci zemského úřadu spolkové země Severní Porýní-Vestfálsko byla sdělena i konkrétní čísla týkající se ekonomické paradiplomacie. Podíl Severního Porýní-Vestfálska na německém zahraničním obchodu s Českem činil v roce 2018 14,2% na vývozu s celkovým německým vývozem 44,2 miliardy eur. V dovozu činí spolková země 13,5% s celkovou německou hodnotou 47,9 miliardy eur.¹⁴³ Česká republika je na 12. místě mezi obchodními partnery Severního Porýní-Vestfálska.¹⁴⁴ Hlavním importem z Česka pro Severní Porýní-Vestfálsko jsou motorová vozidla s jejich díly, stroje, elektrická zařízení, kovy a kovové výroby. Opačným směrem míří kovy, stroje, chemické výrobky a zařízení pro zpracování dat, elektrické a optické výrobky. Jak již bylo výše zmíněno, Severní Porýní-Vestfálsko se od vstupu Česka do Evropské unie orientuje ekonomicky na celou zemi. Údaje pouze pro Moravskoslezský kraj nelze dohledat. Vzhledem k oblastem produkce vzájemného importu a exportu je to právě průmyslový Moravskoslezský kraj, který se na ekonomické spolupráci se Severním Porýním-Vestfálskem podílí v rámci českých krajů jako jeden z hlavních.¹⁴⁵

Spolupráce mezi Středočeským krajem a spolkovou zemí Porýní-Falc se zase orientuje například na rozvoj vodní turistiky, oblastí podél řek (zde je k výměnám zkušeností velká příležitost, jelikož spolkovou zemí Porýní-Falc protéká řeka Rýn a ve Středočeském kraji zase dochází k soutoku řek Vltava a Labe) nebo regionálního rozvoje (vesnic a rurálních oblastí, kde je turistický potenciál), kdy si především česká strana bere příklad z té německé.¹⁴⁶ Jak Středočeský kraj, tak i Porýní-Falc jsou charakteristické malým podílem obyvatel žijícím ve

---

¹⁴² Tomáš Fiedler. Re: FW: *Spolupráce Moravskoslezského kraje se Severním Porýním-Vestfálskem (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 23. července 2019 15:15 [cit. 2019-11-01]

¹⁴³ Marzena Kloka-Kohnen. Re: *Ihre Anfrage Masterarbeit* [e-mailová komunikace]. 3. září 2019 14:15 [cit. 2019-11-01]

¹⁴⁴ NRW und Mährisch-Schlesien arbeiten wirtschaftlich eng zusammen. *Nordrhein-Westfalen*. Dostupné z: <https://www.land.nrw/de/pressemitteilung/nrw-und-maehrisch-schlesien-arbeiten-wirtschaftlich-eng-zusammen> [online]. [cit. 2019-11-03]

¹⁴⁵ Tomáš Fiedler. Re: FW: *Spolupráce Moravskoslezského kraje se Severním Porýním-Vestfálskem (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 23. července 2019 15:15 [cit. 2019-11-01]

¹⁴⁶ Lucie Barber. Re: Fwd: *Spolupráce Středočeský kraj – Porýní-Falc (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 22. července 2019 02:04 [cit. 2019-11-02]

městě. Hlavním cílem ekonomické spolupráce mezi středními Čechami a Porýní-Falcem je ale turismus. Česko totiž není jenom Praha a pro regiony je tak důležité podporovat zájem o turismus na německé straně právě i o ty české regiony, které nepatří mezi ty nejvyhlášenější. Středočeský kraj má v této oblasti významný potenciál díky Kutné Hoře, která je na seznamu UNESCO anebo významnými hrady a zámky jako je Karlštejn, Konopiště nebo Křivoklát. V cestovním ruchu, stejně jako na spolupráci v oblasti tzv. „chytrých měst“ nebo „chytrý venkov“ se podílí i spolupráce Moravskoslezského kraje se Severním Porýním-Vestfálskem. Co se partnerství mezi Středočeským krajem a zemí Porýní-Falc týče, tak se například jedná i o pravidelné pozvánky na různé vzájemné veletrhy v regionech. Dle slov zaměstnanců Krajského úřadu Středočeského kraje se také snaží prezentovat Středočeský kraj jako zajímavou turistickou destinaci při různých kulturních akcích v Porýní-Falci, na které jsou pozváni. O závratné vzájemné či jednostranné masivní finanční investice se ale v tomto případě nijak nejedná.¹⁴⁷

5.6. Kulturní paradiplomacie

Kulturní úroveň paradiplomacie má sice své významné zastoupení v rámci partnerství mezi Moravskoslezským krajem a Severním Porýním-Vestfálskem, absolutně ale dominuje ve spolupráci mezi Středočeským krajem a spolkovou zemí Porýní-Falc. Podle výpovědí zaměstnanců Krajského úřadu Středočeského kraje kompatibilních pro zahraniční spolupráci, je právě 4-Dohoda jedním z nejdéle a nejaktivněji působících partnerství mezi regiony, co se intenzity vzájemné spolupráce týče. Regionální partnerské projekty se především orientují na vzájemné výměny návštěv a společných projektů. Porýní-Falc každoročně slaví společně s Burgundskem „Dny francouzsko-německého přátelství“ (založené na poválečném smíření obou zemí), ke kterým každoročně zve také další účastníky 4-Dohody, tedy Středočeský kraj a Opolské vojvodství.¹⁴⁸ V tu dobu se každoročně koná i tzv. „Francouzsko-německý sportovní den“ k jejíž účasti na sportovních aktivitách jsou přizváni právě také zástupci z již zmíněných regionů. Každoročně také probíhá vzájemné setkávání mládeže na jedno téma (například hudba, tanec, kultura, sport, debaty k EU apod.). Studenti mají rovněž například možnost stáže v zahraničních institucích partnerských regionů. Partnerství středních Čech a Porýní-Falci se orientuje rovněž také na školství. Díky němu probíhají výměnné pobyty

---

¹⁴⁷ Josef Řihák. Re: *Spolupráce Středočeský kraj – Porýní-Falc (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 19. července 2019 15:47 [cit. 2019-11-02]

¹⁴⁸ Hubert Beeres. Re: *AW: Masterarbeit: Interregionale Zusammenarbeit und Partnerschaften des Landtags* [e-mailová komunikace]. 31. července 2019 19:12 [cit. 2019-11-02]

studentů, jejich stáže a také zahraniční setkávání. Významným prvkem je také samotná kultura. Národní knihovnické centrum v Koblenzi pořádá například společné výstavy na různá témata se Středočeskou vědeckou knihovnou v Kladně. A momentálně se připravuje například spolupráce partnerství Středočeského archeologického ústavu s archeology z Porýní-Falc. Spolková země pořádá i různé kulturní akce spojené s výrobou vína, kterou je region známý a zve tam i zástupce svých partnerských regionů, stejně tak i Středočeský kraj tak činí v případě festivalů spojených s gastronomií apod.¹⁴⁹

Jak již bylo zmíněno, spolková země Severní Porýní-Vestfálsko se po roce 2004 začalo orientovat na spolupráci s Českou republikou jako celkem. Jednou z mála činností, kde spolupráce vyloženě s Moravskoslezským krajem na plné úrovni pokračuje, je vzdělávání. Díky této spolupráci tak dochází k jazykovým výměnám mezi studenty tamních škol. Dle slov zaměstnanců krajského úřadu je pro ně spolupráce v této oblasti inspirativní i v oblasti inovací.¹⁵⁰

5.7. Politická paradiplomacie

Mezi politickými představiteli výše zmíněných regionů dochází pravidelně ke vzájemnému setkávání (Středočeský kraj a Porýní-Falc kontinuálně¹⁵¹, Moravskoslezský kraj a Severní Porýní-Vestfálsko především při navázání spolupráce a v občasné v posledních letech¹⁵²). Podle výše zmíněných teorií ohledně politické paradiplomacie je ale zahrnutí těchto setkávání do tohoto motivu prakticky „nevýznamné.“ Jak již totiž bylo výše v práci vysvětleno, tento druh spolupráce se týká především území, které mají důvod ke zvyšování povědomí o své existenci jako je například Québec nebo Katalánsko, tj. regionů se separatistickými tendencemi. Což se chování ani jednoho z výše uvedených nižších územně správních celků říct nedá.

---

¹⁴⁹ Lucie Barber. *Re: Fwd: Spolupráce Středočeský kraj – Porýní-Falc (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 22. července 2019 02:04 [cit. 2019-11-02]

¹⁵⁰ Tomáš Fiedler. *Re: FW: Spolupráce Moravskoslezského kraje se Severním Porýním-Vestfálskem (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 23. července 2019 15:15 [cit. 2019-11-01]

¹⁵¹ Josef Řihák. *Re: Spolupráce Středočeský kraj – Porýní-Falc (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 19. července 2019 15:47 [cit. 2019-11-02]

¹⁵² Tomáš Fiedler. *Re: FW: Spolupráce Moravskoslezského kraje se Severním Porýním-Vestfálskem (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 23. července 2019 15:15 [cit. 2019-11-01]

5.8. Pohled krajů a spolkových zemí na spolupráci

Co se týče regionů, na které se tato diplomová práce zaměřila, patří spolupráce s německou stranu, pro tu českou, mezi priority. Pro německou stranu je spolupráce s českou stranou také důležitá, má ale i jiné více prioritní regiony. Přičemž jedním z faktorů, které na to mají podíl, je asymetrie postavení nižších územně správních celků.

Pro spolkovou zemi Severní Porýní-Vestfálsko patří mezi největší priority spolupráce se zeměmi Beneluxu. Což je dáno především geografickou a historickou polohou regionu. Přeshraniční spolupráce mezi Severním Porýní-Vestfálskem a zeměmi Beneluxu je podle zemského úřadu nejstarší v Evropě. Začátek těchto vztahů vznikl již hned po druhé světové válce. Německá spolková země dále také oceňuje spolupráci v rámci tzv. „Regionalen Weimarer Dreieck“ – jedná se o něco podobného jako 4-Dohoda pro Středočeský kraj a Porýní-Falc. Tento „regionální výmarský trojúhelník“ spojuje Severní Porýní-Vestfálsko do vzájemné spolupráce s regiony Hauts-de-France a Slezským vojvodstvím, která pochází už z roku 1991.¹⁵³

Porýní-Falc se zase prioritně orientuje na svého nejvýznamnějšího západního souseda, tedy Francii. Zaměstnanci ze zemského úřadu této spolkové země ale uvedli, že regiony v rámci 4-Dohody pro ně patří mezi nejvíce prioritní spolupráci ohledně paradiplomacie.¹⁵⁴

Moravskoslezský kraj ale také připouští, že Německo není jedinou prioritou a zaměřuje se také především na spolupráci s Polskem a Slovenskem, které jsou pro něj důležité z hlediska geografické lokace. Tentýž kraj také připouští důležitost restrukturalizace ekonomické spolupráce s Německem a to z toho důvodu, že firmy na území Česka jsou ve velkém množství pouze subdodavatelé druhého a třetího řádu, kteří následně neurčují trend a nevyrábí výrobky s vysokou přidanou hodnotou a mírou inovací, ale pouze slouží k určování pro německé partnery, v jaké kvalitě by se měly vyrábět (viz. ekonomická paradiplomacie výše). Moravskoslezský kraj ale zároveň vidí spolupráci se spolkovou zemí Severní Porýní-

---

¹⁵³ Marzena Kloka-Kohnen. Re: *Ihre Anfrage Masterarbeit* [e-mailová komunikace]. 3. září 2019 14:15 [cit. 2019-11-01]

¹⁵⁴ Hubert Beeres. Re: *AW: Masterarbeit: Interregionale Zusammenarbeit und Partnerschaften des Landtags* [e-mailová komunikace]. 31. července 2019 19:12 [cit. 2019-11-02]

Vestfálsko jako inspiraci pro sebe. A stejně tak si kraj uvědomuje, že na podobné úrovni může být on sám inspirativní pro spolupráci s Ukrajinou a být nápomocný tamním regionům.¹⁵⁵

Středočeský kraj se také poohlíží po spolupráci s regiony, které jsou „postiženy“ podobnou problematikou, tedy existencí v okolí hlavního města (jako například Braniborsko, župa Pešť v Maďarsku nebo Kyjevská oblast). Celkově se ale dle zaměstnanců Středočeského kraje jedná o prioritní spolupráci s rámci regionů 4-Dohody. Ti také například oceňují úroveň a funkčnost spolupráci mezi regiony 4-Dohody i přesto, že každý region je odlišný geograficky, historicky nebo politickým uspořádáním.¹⁵⁶ Na spolupráci Středočeského kraje v rámci 4-Dohody neměla vliv ani reorganizace nižších územně správních celků ve Francii z roku 2016, kdy došlo ke sloučení Burgundska do společného regionu Burgundsko-Franche-Comté.

5.9. Dílčí závěr

Výsledky obecného šetření makroregionální paradiplomacie českých krajů s německými spolkovými zeměmi by se daly shrnout do dvou hlavních závěrů.

I když je Německo nejdůležitějším obchodním partnerem České republiky, vyloženě ekonomický charakter má spolupráce pouze mezi Moravskoslezským krajem a Severním Porýním-Vestfálskem, Středočeský kraj a Porýní-Falc se ve své oblasti zaměřují především na kulturní paradiplomacii. To vzhledem k důležité roli Německa v české ekonomice může být poměrně překvapivým zjištěním. Tím je i to, jak malá je česká spolupráce s německými nižšími správními celky na paradiplomatické úrovni. Alespoň část společné hranice s Německem sdílí pět českých krajů. Mikroregionální paradiplomacii se věnují tři z nich. Ze zbylých osmi krajů se tak makroregionální paradiplomacii věnují pouze dva a pouze pro jeden převažují ekonomické zájmy nad těmi kulturními. Česká ekonomika je závislá na té německé a takto malá míra paradiplomacie ze strany nižších územně správních celků České republiky vůči svým německým protějškům je poměrně překvapivým zjištěním.

Druhým významným faktem je to, že zkoumané české kraje nemají ani potřebu usilovat o vyšší postavení v rámci nižších územně správních celků, ohledně paradiplomacie zcela respektují legislativu. Při paradiplomatické spolupráci s Německem je právě

---

¹⁵⁵ Tomáš Fiedler. *Re: FW: Spolupráce Moravskoslezského kraje se Severním Porýním-Vestfálskem (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 23. července 2019 15:15 [cit. 2019-11-01]

¹⁵⁶ Josef Řihák. *Re: Spolupráce Středočeský kraj – Porýní-Falc (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 19. července 2019 15:47 [cit. 2019-11-02]

problematické rozdílné postavení regionů z důvodu odlišnosti politických systémů. Tato komplikace přichází hlavně s paradiplomacií Moravskoslezského kraje vůči Severnímu Porýní-Vestfálsku, kdy právě německá strana dává přednost orientaci vyloženě na celou republiku, než jen na jeden region (v tomto případě ale vedle politické asymetrie hraje rozdíl také počet obyvatel, jelikož Severní Porýní-Vestfálsko má necelých 18 miliónů obyvatel, zatímco Moravskoslezský kraj 1,2 miliónů). České kraje nicméně o vyšší formu samostatnosti/decentralizace v oblasti mezinárodních vztahů neusilují, své paradiplomatické kroky s Ministerstvem zahraničních věcí přímo i konzultují. Tímto lze také vysvětlit stručnost podkapitoly politická paradiplomacie (viz. výše).

6. Interpretace výsledku výzkumu zkoumaných regionů

Tato kapitola se zaměřuje na interpretaci výsledků výzkumu a odpovědí na výzkumné otázky, které byly položeny v první části diplomové práce na základě výše uvedené teorie. Zkoumanými paradiplomatickými vztahy byly tedy Středočeský kraj a Porýní-Falc a dále Moravskoslezský kraj společně se Severním Porýním-Vestfálskem. Výzkum byl založen na oficiálních zdrojích příslušných úřadů. Veřejně dostupné informace ovšem nejsou tak obsáhlé, aby z nich mohla diplomová práce vycházet, většina výzkumu je proto založena na rozhovorech se zaměstnanci, kteří mají zahraniční spolupráci na starosti. Výsledky pochází z odpovědí odpovědných úřadů daných regionů, se kterými proběhly rozhovory v emailové, telefonické nebo ústní podobě.

První výzkumná otázka zněla „V jakých motivech paradiplomacie se navzájem liší spolupráce mezi vybranými kraji České republiky a spolkovými zeměmi Německa, které spolu navzájem kooperují?“ Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, hlavním motivem spolupráce mezi Moravskoslezským krajem a Severním Porýním-Vestfálskem je ekonomická paradiplomacie spojená s industriální minulostí obou regionů. Středočeský kraj a Porýní-Falc zase vede ke vzájemné spolupráci především kulturní paradiplomacie. Vedle kulturních akcí vede nižší územně správní celky k paradiplomacii také vzdělávání. To je tedy hlavní rozdíl mezi zkoumanými regiony v rámci makroregionální paradiplomacie mezi českými a německými nižšími správními celky – pro jeden jsou to motivy ekonomické a pro druhý motivy kulturní. Je tedy zajímavé vidět, jak rozdílně jsou nižší územně správní celky (a také jediné dva podílející se na makroregionální paradiplomacii) motivovány. Ani jedna ze zkoumaných stran neměla potřebu rozvíjet politickou paradiplomacii, jelikož české regiony separatistické ani decentralizační tendence nemají a německé nižší územně správní celky zase decentralizované už jsou.

Druhá výzkumná otázka zněla „Jaké motivace a cíle vedou kraje a spolkové země k jejich vzájemné spolupráci?“ Tato výzkumná otázka částečně vychází z té první. Pro Moravskoslezský kraj a Severní Porýní-Vestfálsko bylo prvním cílem vzájemná pomoc v restrukturalizaci regionu, který se musel vyrovnat minulostí zaměřenou na těžbu a těžký průmysl, který ve druhé polovině 20. století začal silně ustupovat. Cílem tedy bylo pomoci v této restrukturalizaci ze strany západní části Německa oblasti, která tyto odborné rady po pádu komunismu potřebovala. Pro Moravskoslezský kraj je tak takový to druh spolupráce motivující i pro následnou podobnou pomoc ze strany kraje vůči jiným regionům, například

na Ukrajině. V tomto případě je tedy nutné jednoznačně ocenit evropský charakter spolupráce, který může být považován za jednu z ukázek evropeizace paradiplomacie. Podobné chování lze vyčíst i z motivů a cílů paradiplomatických vztahů mezi Středočeským krajem a spolkovou zemí Porýní-Falc. Původní idea spolupráce byla založena na multilaterální spolupráci nižších územně správních celků, kterou jsou členy Evropské unie a které se jimi teprve měly stát. Tato spolupráce byla svého času unikátní a na rozdíl do Moravskoslezského kraje a Severního Porýní-Vestfálska je potřeba zdůraznit, že se ji její účastníci snaží kontinuálně realizovat až do dnes.

Poslední výzkumnou otázkou, která v rámci této diplomové práce zněla „Jaká rozdílnost panuje u vybraných regionů při naplňování jejich stanovených cílů?“ U této otázky lze konstatovat, že spolupráce splnila svůj význam a očekávání pro paradiplomacii Středočeského kraje a Porýní-Falce. U Moravskoslezského kraje a Severního Porýní-Vestfálska byl největším problémem fakt, že spolupráce byla na počátku stvrzena pouze papírově, v reálu po dobu řady let ve skutečné rovině vůbec neprobíhala. Pro německou stranu pak přestala i sama o sobě ztrácet význam tím, že Česká republika vstoupila do Evropské unie v roce 2004. Žádný z dotázaných regionů nemá dlouhodobě stanovené cíle. Paradiplomatická spolupráce probíhá na základě rozhodnutí aktuálního politického vedení nižšího územně správního celku. Dle odpovědí dotázaných a zkoumaných regionů, původní očekávání naplnila a funkčnost paradiplomatických vztahů prokázala pouze kooperace Středočeského kraje se spolkovou zemí Porýní-Falc.

7. Závěr

V diplomové práci „Paradiplomacie českých krajů vůči německým spolkovým zemím“ jsem se zaměřil na zahraniční spolupráci nižších územně správních celků těchto dvou států. Už na počátku bylo překvapivým zjištěním, jak malá spolupráce na paradiplomatické úrovni mezi Českem a Německem je, pokud nebereme v potaz příhraniční regiony. Vylučovací metodou jsem se zaměřil na makroregionální paradiplomacii, a na to, že Německo je největším obchodním partnerem pro Česko, bylo zjištění, že kooperaci mezi sebou vedou pouze Středočeský kraj se spolkovou zemí Porýní-Falc a Moravskoslezský kraj se Severním Porýním-Vestfálskem, velmi nečekané.

Na první pohled se hlavním problémem může jevit asymetričnost politických systémů zkoumaných států. To, že Německo je federací a Česko nikoli, působí jako hlavní nevýhoda pro navazování paradiplomatických vztahů. Spolupráce Středočeského kraje a spolkové země Porýní-Falc je ale v tomto případě výjimkou. Makroregionální minilateralismus ve formě 4-Dohody zahrnuje ještě Francii a Polsko. Ani jeden z těchto států není federací, naopak oba používají podobný systém nižších územně správních celků jako Česko. Lze z toho vyvést závěr, že právě zájem spolupráce německé strany s tou českou v tomto případě vychází z historické spolupráce s francouzským Burgundskem. Jak bylo v práci zmíněno, tato spolupráce trvá již déle než padesát let. Během té doby si tak zastupitelé Porýní-Falce, kteří mají mezinárodní vztahy na starosti, zvykli na politický systém Francie a tamní postavení regionů a proto ve spolupráci s jinými nižšími územně správními celky, které mají jiné postavení než německé spolkové země, nemají problém. Na rozdíl tedy od Severního Porýní-Vestfálska, které obdobně přehlíží i spolupráci s nizozemskými provinciemi a raději dává přednost spolupráci s Nizozemskem jako celkem. V případě dalšího souseda, tedy Belgie, už normálně spolupráce funguje ve formě klasické paradiplomacie a spolková země spolupracuje s belgickými regiony (hlavně tedy s Valonskem), které mají postavení na federální úrovni.

Motivy pro vzájemné navazování vztahů zkoumaných celků jsou ekonomické, potažmo kulturní. Politický motiv nemá paradiplomacie ani pro jednu ze stran výzkumu. Německé spolkové země mají možnost navazování mezinárodních vztahů přímo definovanou v německém Základním zákoně. České kraje nikoli a podle zkoumaných jednotek o více autonomní postavení ani neusilují. Veškeré kroky, které kraje zkoumané v této diplomové práci činí, jsou konzultovány s Ministerstvem zahraničních věcí (popřípadě i s Ministerstvem průmyslu a obchodu). Jejich vztahy s těmito vyššími státními úřady jsou nekonfliktní a bez

větších problémů spolu kooperují. Ani Středočeský, ani Moravskoslezský kraj nemají u svých německých paradiplomatických partnerů zřízenou stálou misi. I když by jim větší míra pravomocí prospěla, především v rámci spolupráce mezi Moravskoslezským krajem a spolkovou zemí Severní Porýní-Vestfálsko, kdy právě německá strana dává přednost kooperaci rovnou s celým státem, než jen s jedním administrativním regionem, kraje samotné o ní zájem nemají. Pro českou stranu je ale spolupráce Německem na paradiplomatické úrovni důležitá a potřebná. Naopak německá strana nevidí spolupráci až tak důležitou (a to především z důvodu postavení České republiky na evropském, potažmo světovém trhu), přes to ji ale při naplnění konkrétních podmínek považuje za přínosnou, především tedy v případě Porýní-Falci. I Severní Porýní-Vestfálsko ale oceňuje například svou vlastní inspirativnost, kterou Moravskoslezskému kraji přináší.

Summary

In the diploma thesis „Paradiplomacy of Czech regions towards the German federal states“ I focused on foreign cooperation of lower territorial administrative units of these two countries. From the beginning it was a surprising finding how little cooperation at the paradiplomatic level between Czechia and Germany is, if we do not consider the border regions. The exclusion method I focused on macro-regional paradiplomacy, and the fact that Germany is the largest trading partner for Czechia, was the finding that only the Central Bohemia Region with the Rhineland-Palatinate and the Moravian-Silesian Region with North Rhine-Westphalia are cooperating.

It might look, the main problem may be the asymmetries of the political systems of the countries surveyed. The fact that Germany is a federation and that Czechia does not act as a major disadvantage for establishing paradiplomatic relations. However, the cooperation between the Central Bohemian Region and the Rhineland-Palatinate is an exception in this case. Macroregional minilateralism in the form of the 4-Agreement also includes France and Poland. Neither of these countries is a federation, on the contrary, both use a similar system of lower territorial administrative units as Czechia. It can be concluded that the interest of cooperation between the German side and the Czech side in this case is based on historical cooperation with French Burgundy. As mentioned in the work, this cooperation has lasted for more than fifty years. During that time, the representatives of the Rhine-Palatinate, in charge of international relations, have become accustomed to the political system of France and the position of the regions there, and therefore have no problem in cooperation with other sub-districts other than the German federal states. Thus, unlike North Rhine-Westphalia, which likewise overlooks cooperation with the Dutch provinces and prefers cooperation with the Netherlands as a whole. In the case of another neighbor, Belgium, the cooperation normally works in the form of a classic paradiplomacy and the federal state cooperates with the Belgian regions (mainly Wallonia), which have a federal status.

The motives for the mutual establishment of the relationships of the examined units are economic, and thus cultural. The political motive has no paradiplomacy for either side of the research. The German federal states have the possibility of establishing international relations directly defined in the German Constitution. Czech regions do not, and according to the units surveyed, do not seek a more autonomous position. All steps taken by the regions examined in this thesis are consulted with the Ministry of Foreign Affairs (and possibly with

the Ministry of Industry and Trade). Their relations with these higher national authorities are non-conflicting and cooperate without major problems. Neither the Central Bohemian Region nor the Moravian-Silesian Region have established a permanent mission for their German paradiplomatic partners. Although greater powers would benefit them, especially in the framework of cooperation between the Moravian-Silesian Region and the federal state of North Rhine-Westphalia, where the German side prefers cooperation with the whole country rather than just one administrative region, the regions themselves are not interested in it. For the Czech side, however, cooperation at Germany's paradiplomatic level is important and necessary. On the other hand, the German side does not see cooperation so important (mainly because of the position of the Czechia on the European market), but despite that, it considers it beneficial in fulfilling specific conditions, especially in the case of Rhineland-Palatinate. But North Rhine-Westphalia also appreciates, for example, its own inspiration, which it brings to the Moravian-Silesian Region.

Použitá literatura

1. Primární literatura

129/2000 Sb. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=129&r=2000> [online]. [cit. 2019-06-30]

Aktuálně – Prager Literaturhaus. *Prager Literaturhaus*. Dostupné z: <http://www.prager-literaturhaus.com/> [online]. [cit. 2019-07-24]

Analýza: Národnostní struktura obyvatel. *Český statistický úřad*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551765/170223-14.pdf> [online]. [cit. 2019-07-25]

Bavorsko v Praze. *Bayerisches Landesportal*. Dostupné z: <http://www.bayern.de/staatsregierung/bayern-in-prag/bavorsko-v-praze/> [online]. [cit. 2019-07-24]

Bundesrat – Zusammensetzung. *Der Bundesrat*. Dostupné z: <https://www.bundesrat.de/DE/bundesrat/verteilung/verteilung-node.html> [online]. [cit. 2019-06-27]

Co přinese titul Evropského hlavního města kultury Plzni a Plzeňskému regionu? *Plzeň 2015*. Dostupné z: <http://www.plzen2015.cz/cs/o-projektu/co-prinese-titul-evropskeho-hlavniho-mesta-kultury-plzni-a-plzenskemu-regionu> [online]. [cit. 2019-07-22]

Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji. *Velvyslanectví České republiky v Berlíně*. Dostupné z: https://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html [online]. [cit. 2019-07-25]

Česko-německá obchodní komora v Praze: vstup na německý trh. *Deutsch-Tschechische Industrie- und Handelskammer*. Dostupné z: <https://tschechien.ahk.de/cz/> [online]. [cit. 2019-07-24]

Česko-německý fond budoucnosti. *fondbudoucnosti.cz*. Dostupné z: <http://www.fondbudoucnosti.cz/> [online]. [cit. 2019-12-26]

Český statistický úřad | ČSÚ. *Český statistický úřad*. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/> [online]. [cit. 2019-06-02]

Europa & Internationales | Bund.Europa.Internationales. *Minister für Bundes- und Europaangelegenheiten sowie Internationales des Landes Nordrhein-Westfalen*. Dostupné z: <https://www.mbei.nrw.de/europa-internationales> [online]. [cit. 2019-07-03]

Deutscher Bundestag – Grundgesetz. *Deutscher Bundestag*. Dostupné z:
<https://www.bundestag.de/grundgesetz#url=L3BhcmxhbWVudC9ncnVuZGdlc2V0ei9nZy1zZXJpZS0wMy1idW5kLWxhZW5kZXItNjM0NTY0> [online]. [cit. 2019-07-01]

Deutscher Bundestag – II. Der Bund und die Länder. *Deutscher Bundestag*. Dostupné z:
https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_02-245124 [online]. [cit. 2019-07-02]

Deutscher Bundestag - VII. Die Gesetzgebung des Bundes. *Deutscher Bundestag*. Dostupné z:
https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_07-245138 [online]. [cit. 2019-07-23]

Deutscher Bundestag - VIII. Die Ausführung der Bundesgesetze und die Bundesverwaltung. *Deutscher Bundestag*. Dostupné z:
https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_08-245140 [online]. [cit. 2019-07-23]

Deutschland: Bundesländer und größere Städte - Einwohnerzahlen, Karten, Grafiken, Wetter und Web-Informationen. *City Population*. Dostupné z:
https://www.citypopulation.de/Deutschland-Cities_d.html [online]. [cit. 2019-07-04]

Gau (NSDAP) – Historisches Lexikon Bayerns, *Historisches Lexikon Bayerns*, Dostupné z: [https://www.historisches-lexikon-bayerns.de/Lexikon/Gau_\(NSDAP\)](https://www.historisches-lexikon-bayerns.de/Lexikon/Gau_(NSDAP)) [online]. [cit. 2019-06-29]

GDP per capita in 281 EU Regions. *Eurostat*. Dostupné z:
<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9618249/1-26022019-AP-EN.pdf/f765d183-c3d2-4e2f-9256-cc6665909c80> [online]. [cit. 2019-06-28]

Gesetze und Verordnungen. *Landesrecht NRW*. Dostupné z:
https://recht.nrw.de/lmi/owa/br_bes_text?sg=0&menu=1&bes_id=5152&aufgehoben=N&anw_nr=2 [online]. [cit. 2019-07-24]

GEW Kreise u. Bezirke: GEW Rheinland-Pfalz. *GEW Rheinland-Pfalz*. Dostupné z: <https://www.gew-rlp.de/gew-kreise-u-bezirke/> [online]. [cit. 2019-07-01]

GHDI – Map „Die Besatzungszeiten und die Entstehung zweier Staaten (1945-1961).“ *German History in Documents and Images*, Dostupné z: http://ghdi.ghi-dc.org/map.cfm?map_id=529 [online]. [cit. 2019-07-02]

GHDI – Map „Ein Deutschland in Europe (1989-2009).“ *German History in Documents and Images*, Dostupné z: http://ghdi.ghi-dc.org/map.cfm?map_id=600&language=german [online]. [cit. 2019-07-02]

GHDI – Map „Forging an Empire: Bismarckian Germany (1866-1890).“ *German History in Documents and Images*, Dostupné z: http://ghdi.ghi-dc.org/map.cfm?map_id=2196 [online]. [cit. 2019-07-02]

GHDI – Map „Nazi Germany (1933-1945).“ *German History in Documents and Images*, Dostupné z: http://ghdi.ghi-dc.org/map.cfm?map_id=2885 [online]. [cit. 2019-07-02]

GHDI – Map „Occupation and the Emergence of Two States (1945-1961).“ *German History in Documents and Images*, Dostupné z: http://ghdi.ghi-dc.org/map.cfm?map_id=523 [online]. [cit. 2019-07-02]

Die größten Arbeitgeber in Rheinland-Pfalz. *Arbeitsgemeinschaft Rheinland-Pfalz*. Dostupné z:
https://www.rheinhausen.ihk24.de/blob/mzihk24/standortpolitik/region/1449994/a7074c9090f48e52af1a43b221d78f23/Die_groessten_Arbeitgeber_in_Rheinland-Pfalz-data.pdf [online]. [cit. 2019-06-28]

Fusion des régions : la Bourgogne-Franche-Comté épinglée par la Cour des comptes pour son organisation. *france3-regions.francetvinfo.fr*. Dostupné z: <https://france3-regions.francetvinfo.fr/bourgogne-franche-comte/fusion-regions-bourgogne-franche-comte-epinglee-son-organisation-bi-sites-1727333.html> [online]. [cit. 2019-12-26]

Goethe-Institute Tschechien. *goethe.de*. Dostupné z: <https://www.goethe.de/ins/cz/cs/index.html> [online]. [cit. 2019-12-26]

Historické mapy krajů a okresů od roku 1930 | ČSÚ v Ostravě. *Český statistický úřad*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xt/historicke-mapy-kraju-a-okresu-od-roku-1930> [online]. [cit. 2019-07-01]

Jihomoravský rozvojová společnost a Letiště Brno založí novou společnost pro rozvoj letecké dopravy. *Portál Jihomoravského kraje*. Dostupné z: <https://m.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=363683&TypeID=2> [online]. [cit. 2019-07-22]

Komise pro zahraniční spolupráci – Asociace krajů České republiky. *Asociace krajů České republiky*. Dostupné z: <http://www.asociacekraju.cz/kalendar/komise-pro-zahranicni-spolupraci.html> [online]. [cit. 2019-11-02]

Kontaktní kancelář Svobodného státu Sasko v Praze. *Sachsen.de*. Dostupné z: <https://www.sk.sachsen.de/cs/kontaktnei-kancelar-svobodneho-statu-sasko-v-praze-3747.html> [online]. [cit. 2019-07-24]

Kraje postupně ruší proplácení zdravotnických poplatků. *iRozhlas*. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/kraje-postupne-rusi-proplaceni-zdravotnickych-poplatku_201006071619_kbrezovska [online]. [cit. 2019-07-22]

Krajské úřady ČR – novinky. *Krajské úřady ČR*. Dostupné z: <http://www.krajskeurady.cz/news.php>. [online]. [cit. 2019-07-02]

Kreisnavigator des Deutschen Landkreistages – Direkte Zugriff auf alle offiziellen Kreispräsentationen. *Deutscher Landkreistag*. Dostupné z: <http://www.kreisnavigator.de/> [online]. [cit. 2019-07-04]

Die Landesregierung | Das Landesportal Wir in NRW. *Nordrhein-Westfalen*. Dostupné z: <https://www.land.nrw/de/die-landesregierung-von-nordrhein-westfalen> [online]. [cit. 2019-07-03]

Ländereinführungsgesetz (1990), *Verfassungen.de*. Dostupné z: <http://www.verfassungen.de/ddr/laendereinfuehrungsgesetz90.htm> [online]. [cit. 2019-06-18]

Mezinárodní kontakty | Olomoucký kraj. *Olomoucký kraj*. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/mezinarodni-kontakty-cl-9.html> [online]. [cit. 2019-05-03]

Mezinárodní spolupráce Kraje Vysočina | Mapa partnerských regionů Kraje Vysočina | Kraj Vysočina. *Kraj Vysočina*. Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/mapa-partnerskych-regionu-kraje-vysocina/d-4077094/p1=85781> [online]. [cit. 2019-05-02]

Mezinárodní studijní programy. *Technická univerzita v Liberci*. Dostupné z: <https://www.tul.cz/verejnost-a-media/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-studijni-programy> [online]. [cit. 2019-07-26]

Moravskoslezský kraj – Mapy Google. *Google Maps*. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/place/Moravskoslezsk%C3%BD+kraj,+%C4%8Cesko/@49.8598176,17.4423184,9z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x4713de86673f43db:0x100af0f6614a8f0!8m2!3d49.7305327!4d18.2332637> [online]. [cit. 2019-07-04]

National delegations. *European Committee of the Regions*. Dostupné z: <https://cor.europa.eu/en/members/Pages/National-delegations.aspx> [online]. [cit. 2019-07-20]

Nejvíce investorů v Moravskoslezském kraji působí v automobilovém průmyslu – Moravskoslezský kraj. *Moravskoslezský kraj*. Dostupné z: <https://www.msk.cz/cz/verejnost/nejvice-investoru-v-moravskoslezskem-kraji-pusobi-v-automobilovem-prumyslu-58329/> [online]. [cit. 2019-06-28]

Nordrhein-Westfalen (Deutschland): Regierungsbezirke, Städte & Gemeinden – Einwohnerzahlen, Karten, Grafiken, Wetter und Web-Informationen. *City Population*.

Dostupné z: https://www.citypopulation.de/Deutschland-NordrheinWestfalen_d.html [online]. [cit. 2019-07-04]

NRW und Mährisch-Schlesien arbeiten wirtschaftlich eng zusammen. *Nordrhein-Westfalen*. Dostupné z: <https://www.land.nrw/de/pressemitteilung/nrw-und-maehrisch-schlesien-arbeiten-wirtschaftlich-eng-zusammen> [online]. [cit. 2019-11-03]

Obyvatelstvo – Kraj | ČSÚ pro Středočeský kraj. *Český statistický úřad*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/obyvatelstvo-xs> [online]. [cit. 2019-06-27]

Obyvatelstvo – Kraj | ČSÚ v Ostravě. *Český statistický úřad*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xt/obyvatelstvo-xt> [online]. [cit. 2019-06-27]

Pardubický kraj – Zahraniční vztahy. *Pardubický kraj*. Dostupné z: <https://www.pardubickykraj.cz/zahranicni-vztahy> [online]. [cit. 2019-04-28]

Partnerská města HMP (Oddělení cestovního ruchu). *Praha.eu*. Dostupné z: http://zahranicnivztahy.praha.eu/jnp/cz/partnerska_mesta/index.html [online]. [cit. 2019-05-02]

Partnerské regiony | Odbor kanceláře hejtmána. *Liberecký kraj*. Dostupné z: <https://kancelar-hejtmana.kraj-lbc.cz/page814> [online]. [cit. 2019-05-02]

Partnerské regiony – Moravskoslezský kraj. *Moravskoslezský kraj*. Dostupné z: <https://www.msk.cz/cz/verejnost/partnerske-regiony-44293/> [online]. [cit. 2019-05-01]

Partnerské regiony | Zahraniční spolupráce. *Středočeský kraj*. Dostupné z: https://www.kr-stredocesky.cz/web/zahranicni-spoluprace/partnerske-regiony;jsessionId=A186F78D1CE5E8DE30CC2A5CFE8B3EA2.liferay_s1 [online]. [cit. 2019-05-03]

Partnerské regiony | Zahraniční spolupráce. *Středočeský kraj*. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/zahranicni-spoluprace/partnerske-regiony> [online]. [cit. 2019-06-28]

PČR, PS 1993-1996, tisk 191500. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t191500.htm> [online]. [cit. 2019-06-28]

PČR, PS 1993-1996, tisk 191200. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t191200.htm> [online]. [cit. 2019-06-29]

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2019 | ČSÚ. *Český statistický úřad*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-za0wri436p> [online]. [cit. 2019-06-27]

Portál Jihomoravského kraje – Mezuregionální spolupráce. *Jihomoravský kraj*. Dostupné z: <https://m.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=27&TypeID=1> [online]. [cit. 2019-04-28]

Porýní-Falc – Mapy Google. *Google Maps*. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/place/Por%C3%BDn%C3%AD-Falc/@49.9509003,6.1891985,8z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x4797cc6973da8163:0x1778927bb80ecffc!8m2!3d50.118346!4d7.3089527> [online]. [cit. 2019-07-04]

Rada kraje | Informační systém krajského úřadu. *Středočeský kraj*. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/urad/samosprava/rada> [online]. [cit. 2019-06-28]

Rada kraje – Moravskoslezský kraj. *Moravskoslezský kraj*. Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/verejna_sprava/rada-kraje-42132/ [online]. [cit. 2019-06-28]

RISY.cz – Srovnání kraje s Českou republikou. *Regionální informační servis*. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/ustecky-kraj/kraj/> [online]. [cit. 2019-06-03]

Rheinland-Pfalz (Deutschland): Bundesland, Städte & Gemeinden – Einwohnerzahl, Karten, Grafiken, Wetter und Web-Informationen. *City Population*. Dostupné z: https://www.citypopulation.de/Deutschland-RheinlandPfalz_d.html [online]. [cit. 2019-07-09]

rlp.de | Burgund | Willkommen in Rheinland-Pfalz. *Rheinland-Pfalz – Die Landesregierung*. Dostupné z: <https://www.rlp.de/de/unser-land/partnerschaften/burgund/> [online]. [cit. 2019-10-21]

rlp.de | Lebenslauf | Willkommen in Rheinland-Pfalz. *Rheinland-Pfalz – Die Landesregierung*. Dostupné z: <https://www.rlp.de/de/landesregierung/ministerpraesidentin-malu-dreyer/> [online]. [cit. 2019-06-28]

rlp.de | Partnerschaften | Willkommen in Rheinland-Pfalz. *Rheinland-Pfalz – Die Landesregierung*. Dostupné z: <https://www.rlp.de/de/unser-land/partnerschaften/> [online]. [cit. 2019-06-28]

Setkání řídicí komise 4-Dohody se zúčastnil i Středočeský kraj. *Středočeský kraj*. Dostupné z https://www.kr-stredocesky.cz/web/zahranicni-spoluprace/burgundsko-francie/-/asset_publisher/8NEkMTDr83t5/blog/setkani-ridici-komise-4-dohody-se-zucastnil-i-stredocesky-kraj;jsessionid=2539529CF41469CE38DAF7C4739D7A2C.liferay_s1 [online]. [cit. 2019-10-08]

Severní Porýní-Vestfálsko – Mapy Google. *Google Maps*. Dostupné z:

<https://www.google.cz/maps/place/Severn%C3%AD+Por%C3%BDn%C3%AD-Vestf%C3%A1lsko/@51.4091062,5.4210078,7z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x47b9167c8e4248a1:0x2f4c327e4fd78f5f!8m2!3d51.4332367!4d7.6615938> [online]. [cit. 2019-07-04]

Severní Porýní-Vestfálsko (Nordrhein-Westfalen) – Moravskoslezský kraj. *Moravskoslezský kraj*. Dostupné z <https://www.msk.cz/cz/verejnost/severni-poryni-vestfalsko-nordrhein-westfalen-95592/> [online]. [cit. 2019-10-08]

Síť Českých center. *Česká centra*. Dostupné z: <http://www.czechcentres.cz/o-nas/sit-cc/> [online]. [cit. 2019-07-24]

Statistisches Bundesamt – Ländern und Regionen – Regionales Bundesländern mit Hauptstädten nach Fläche, Bevölkerung und Bevölkerungsdichte am 31.12.2017. *Statistisches Bundesamt*. Dostupné z: <https://www.destatis.de/DE/Themen/Laender-Regionen/Regionales/Gemeindeverzeichnis/Administrativ/02-bundeslaender.html> [online]. [cit. 2019-05-28]

Středočeský kraj – Mapy Google. *Google Maps*. Dostupné z:

<https://www.google.cz/maps/place/St%C5%99edo%C4%8Desk%C3%BD+kraj,+%C4%8Cesko/@50.0565828,13.3448044,8z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x470b939c0e8ff2a3:0x100af0f6614a830!8m2!3d49.8782223!4d14.9362955> [online]. [cit. 2019-07-04]

Ústava České republika. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html> [online]. [cit. 2019-06-20]

Vnější vztahy Karlovarského kraje. *Karlovarský kraj*. Dostupné z: <http://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/vnejsi-vztahy/Stranky/vztahy.aspx> [online]. [cit. 2019-05-01]

Vnější vztahy kraje | www.kraj-jihocesky.cz. *Jihočeský kraj*. Dostupné z: <https://www.kraj-jihocesky.cz/jihocesky-kraj/zahranicni-vztahy-kraje#partneri-jihoceskeho-kraje-v-zahranicni-spolupraci> [online]. [cit. 2019-04-30]

Vnější a mezinárodní vztahy Ústeckého kraje. *Ústecký kraj*. Dostupné z: <https://www.kr-ustecky.cz/vnejsi-a-mezinarodni-vztahy-usteckeho-kraje/ds-98866> [online]. [cit. 2019-05-03]

Wahltermine in Deutschland (2019, 2020 usw.) *Wahlrecht*. Dostupné z: <https://www.wahlrecht.de/termine.htm> [online]. [cit. 2019-06-28]

Zahraniční vztahy | Královéhradecký kraj. *Královéhradecký kraj*. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/scripts/detail.php?pgid=206> [online]. [cit. 2019-05-02]

Zahraniční vztahy | Plzeňský kraj. *Plzeňský kraj*. Dostupné z: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/kategorie/zahranicni-vztahy> [online]. [cit. 2019-05-02]

Zahraniční vztahy Zlínského kraje | Zlínský kraj. *Zlínský kraj*. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/zahranicni-vztahy-zlinskeho-kraje-cl-4200.html> [online]. [cit. 2019-04-28]

Zákon o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností – *Zákony.cz*. *Zákony.cz*. Dostupné z: <https://www.zakony.cz/zakon-SB2002314> [online]. [cit. 2019-06-22]

Žákovské jízdné pro Středočechy pokračuje i tento školní rok, kraj na něj vyčlenil 40 milionů Kč. *Informační systém krajského úřadu*. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/urad/home/-/blogs/zakovske-jizdne-pro-stredocechy-pokracuje-i-tento-skolni-rok-kraj-na-nej-vyclenil-40-milionu-kc> [online]. [cit. 2019-07-22]

2. Seznam komunikací s referenty

Lucie Barber. *Re: Fwd: Spolupráce Středočeský kraj – Porýní-Falc (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 22. července 2019 02:04 [cit. 2019-11-02]

Hubert Beeres. *Re: AW: Masterarbeit: Interregionale Zusammenarbeit und Partnerschaften des Landtags* [e-mailová komunikace]. 31. července 2019 19:12 [cit. 2019-11-02]

Tomáš Fiedler. *Re: FW: Spolupráce Moravskoslezského kraje se Severním Porýním-Vestfálskem (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 23. července 2019 15:15 [cit. 2019-11-01]

Marzena Kloka-Kohnen. *Re: Ihre Anfrage Masterarbeit* [e-mailová komunikace]. 3. září 2019 14:15 [cit. 2019-11-01]

Josef Řihák. *Re: Spolupráce Středočeský kraj – Porýní-Falc (Diplomová práce)* [e-mailová komunikace]. 19. července 2019 15:47 [cit. 2019-11-02]

3. Sekundární literatura

Noé Cornago, „Paradiplomacy and Protodiplomacy“, in *Encyclopaedia of Diplomacy*, ed. Gordon Martel (Oxford: Wiley-Blackwell, 2018)

David Criekemans, *Regional Sub-State Diplomacy Today* (Leiden: Koninklijke Brill NV, 2016)

Petr Drulák a kol., *Podíl obecních a krajských samospráv na zahraniční politice*. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004)

Russel J. Dalton, „Politics in Germany“, in *European Politics Today*, ed. Gabriel A. Almond, Russel J. Dalton, G. Bingham Powell, Jr. (New York: Longman, 2006) s. 190-245

Vít Dostál, Vít Hloušek, „Jak zkoumat krajskou paradiplomacii? Koncepty, modely a aplikace na případ Jihomoravského kraje“, *Středoevropské politické studie*, ročník XVI, číslo 4 (2014): s. 312-325

Ivo Duchacek, „The International Dimension of Subnational Self-Government“, *The Journal of Federalism*, roč. 14, č. Fall (1984), s. 5-31

Ivo Duchacek, „Perforated Sovereignties: Towards a Typology of New Actors in International Relations“, in *Federalism and International Relations*, ed. Hans J. Michaelmann a Panayotis Soldatos, (Oxford: Oxford University Press, 1990), s. 1-33

Jakub Eberle, Vladimír Handl. *Zahraníční aktivity Saska na bilaterální, regionální a evropské úrovni*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2016, 101 s.

Euroregions, Excellence and Innovation across EU borders: A catalogue of good practise. *Universitat Autònoma de Barcelona. Department of Geography*. Dostupné z: https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/recot_crii_catalogue_0.pdf [online]. [cit. 2019-07-19]

Magda Gregorová, „Vývoj československo-západoněmeckých vztahů v letech 1949-1961: Národní zájmy versus socialistický internacionalismus“. *Acta Universitatis Carolinae – Studia Territoria IV*. (2004), s. 105-151

Adam Grydehøj, „Goals, Capabilities, and Instruments of Paradiplomacy by Subnational Jurisdictions“, in *Local Actions in a Global Context: Paradiplomacy by Subnational Jurisdictions*, ed. Adam Grydehøj a kol. (Brusel: Centre Maurits Coppieters, 2014), s. 10-20

Vladimír Handl, „Spolková republika Německo v české zahraniční politice“, in *Česká zahraniční politika v roce 2007: Analýza UMV* ed. Michal Kořan a kol. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008), s. 161-184

Lisa Harrison, Wolfgang Deicke, „Conducting interviews in political research“, in *Political research: An introduction*, ed. Lisa Harrison (Londýn: Routledge, 2001), s. 89-104

Vlastimil Havlík, Pavel Pšeja. „Evropeizace jako předmět výzkumu v sociálních vědách.“ *Sociální studia* [online], Brno: Masarykova universita, Fakulta sociálních studií, Katedra sociologie, roč. 4, č. 3 (2007), s. 8-9, Dostupné z: https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5563/4659 [cit. 2019-07-18]

Jan Hendl, *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. (Praha: Portál, 2005)

Miles Kahler, „Multilateralism with Small and Large Numbers“, *International Organization*, Massachusetts: The MIT Press, roč. 46, č. 3 (1992), s. 681-708

Jan Karlas, „Komparativní případová studie“, in *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*, ed. Petr Drulák a kol. (Praha: Portál, 2008), s. 62-91

Michael Keating, „Regions and International Affairs: Motives, Opportunities and Strategies“, in *Paradiplomacy in Action: The Foreign Relations of Subnational Governments*, ed. Michael Keating, Francisco Aldecoa. (Londýn: Frank Cass Publishers, 1999), s. 1-16

Lubomír Kopeček, Vít Hloušek, „Konsenzuální a konkurenční demokracie“, in *Demokracie. Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*, ed. Vít Hloušek, Lubomír Kopeček (Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2003), s. 203-231

Ulrich Krotz. „Parapublic Underpinnings of International Relations: The Franco-German Construction of Europeanization of a Particular Kind.“ *European Journal of International Relations*. Č. 13(3) (2007), s. 385-417

Jan Janák, Zdeňka Hledíková, *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945* (Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989)

Kristýna Jašková. *Česko-saské vztahy. Sasko jako aktivní aktér*. Praha, 2013. 72s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra německých a rakouských studií

Kai-Olaf Lang, Nicolai von Andarza, „Minilateralismen in der EU“, *SWP-Aktuell*, Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik, Deutsches Institut für Internationale Politik und Sicherheit, č. 7, Januar 2018, s. 1-8

André Lecours: „Political Issues of Paradiplomacy“, in *Discussion Papers in Paradiplomacy*, ed. Virginie Duthoit a Ellen Huijgh. (Haag: Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael', 2008), s. 1-15

Kateřina Majerová. *Policejní spolupráce na česko-bavorské hranici v letech 1989-2012*. Praha, 2014, 126 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra německých a rakouských studií

Karel Malý a kol., *Dějiny českého a československého práva do roku 1945* (Praha: Leges, 2010)

Helmut Müller, Hanna Vollrath, Karl Friedrich Krieger, *Dějiny Německa* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995)

Stéphane Paquin, Annie Chaloux, „Mastering Globalization. New sub-states' governance and strategies.“, in *Routledge Series in Regional and Federal Studies*, ed. Gerard Lachapelle, Stéphane Paquin. (Québec: Presses de l'Université Laval, 2010), s. 239-312

Linda Pospíšilová. *Paradiplomacie Svobodného státu Bavorsko a jeho aktérství v mezinárodních vztazích*. Praha, 2017. Diplomová práce (Ing.) Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů, Středisko mezinárodních studií Jana Masaryka

Blanka Říchová, Vlastimil Fiala, „Decentralizační trendy v současné západní Evropě“, in *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace*, ed. Vlastimil Fiala, Blanka Říchová (Olomouc-Praha: Moneta-FM, 2002), s. 9-26

Maxmilián Strmiska, Vít Hloušek, Lubomír Kopeček, Roman Chytilík, *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko-politických systémů*. (Praha: Portál, 2005)

Wilfried Swenden, *Federalism and Regionalism in Western Europe. A Comparative and Thematic Analysis*. (New York: Palgrave Macmillan, 2006)

Ivan Šedivý, Jan Klápště, *Dějiny Česka* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2019)

Karel Vodička, Ladislav Cabada, *Politický systém České republiky*, (Praha: Portál: 2004)

Hermann Weber, *Dějiny NDR* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2003)

Seznam zkratk

AfD	Alternativa pro Německo
ANO	Akce nespokojených občanů
B90/Grünen	Bündnis 90/Die Grünen
CDU	Křesťanskodemokratická unie
CSU	Křesťansko-sociální unie Bavorska
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
FDP	Svobodná strana Německa
HDP	Hrubý domácí produkt
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČ	Komunistická strana Československa
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
NDR	Německá demokratická republika
NSDAP	Národně socialistická německá dělnická strana
NUTS II	Nomenklatura územně statistických jednotek
ODS	Občanská demokratická strana
RTL	Radio Télévision Luxembourg
SED	Sjednocená socialistická strana Německa
SPD (CZ)	Svoboda a přímá demokracie

SPD (DE)	Sociálnědemokratická strana Německa
SRN	Spolková republika Německo
STAN	Starostové a nezávislí
TOP09	Tradice, odpovědnost, prosperita
TUL	Technická univerzita Liberec
UNESCO	Organizace OSN pro vědu, vzdělání a kulturu

Přílohy

Příloha č. 1 – Otázky pro rozhovor se Středočeským krajem

- 1) Co Vás vedlo k navázání spolupráce v rámci 4-Dohody (Středočeský kraj, Porýní-Falc, Burgundsko, Opolské vojvodství)? Ze které strany/stran přišla iniciativa a proč právě Porýní-Falc?
- 2) Jakou podobu má Vaše partnerství se spolkovou zemí Porýní-Falc? (eventuálně i s dalšími regiony 4-Dohody)
- 3) Jak se vyvíjela dynamika těchto vztahů před a po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004?
- 4) Jakým způsobem je spolupráce s Porýní-Falc v reálu naplňována? Splnila Vaše očekávání?
- 5) Jaké oblasti a cíle pro spolupráci (Porýní-Falc) jsou pro Vás nejdůležitější? (ekonomické, kulturní, politické...)
- 6) Jaké má toto partnerství význam pro politické vedení kraje? Jedná se o kontinuální spolupráci bez ohledu na výsledky krajských voleb?
- 7) Vzhledem k tomu, že Německo je největší ekonomický partner ČR, považujete spolupráci s regionem (eventuálně dalšími regiony) SRN za stěžejní? Pokud ano/ne z jakého důvodu? Eventuálně které z Vašich dalších partnerských regionů jsou pro Vás nejstěžejnější?
- 8) Ovlivnila nějak spolupráci 4-Dohody reorganizace nižších územně správních celků ve Francii? (Sloučení Burgundska s regionem Franche-Comté do nového regionu Burgundsko-Franche-Comté od roku 2016)
- 9) Má kraj ucelenu strategii spolupráce se zahraničními regiony? Pokud ano, z kterých dokumentů zahraniční spolupráce kraje vychází?
- 10) Jaká jsou Vaše motivace k navazování partnerství s dalšími regiony? Podle kterého klíče výběru krajský úřad postupuje?
- 11) Jak kraj využívá svého potenciálu působení na mezinárodním prostředí? Jste v rámci toho v kontaktu s Ministerstvem zahraničních věcí?

Příloha č. 2 – Otázky pro rozhovor s Moravskoslezským krajem

- 1) Co Vás vedlo k navázání spolupráce se spolkovou zemí Severní Porýní-Vestfálsko?

- 2) Jakou podobu má Vaše partnerství se spolkovou zemí Severní Porýní-Vestfálsko?
- 3) Jak se vyvíjela dynamika těchto vztahů před a po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004?
- 4) Jakým způsobem je spolupráce se Severním Porýním-Vestfálskem v reálu naplňována? Splnila Vaše očekávání?
- 5) Jaké oblasti a cíle pro spolupráci (Severní Porýní-Vestfálsko) jsou pro Vás nejdůležitější? (ekonomické, kulturní, politické...)
- 6) Jaké má toto partnerství význam pro politické vedení kraje? Jedná se o kontinuální spolupráci bez ohledu na výsledky krajských voleb?
- 7) Vzhledem k tomu, že Německo je největší ekonomický partner ČR, považujete spolupráci s regionem (eventuálně dalšími regiony) SRN za stěžejní? Pokud ano/ne z jakého důvodu? Eventuálně které z Vašich dalších partnerských regionů jsou pro Vás nejstěžejnější?
- 8) Má kraj ucelenu strategii spolupráce se zahraničními regiony? Pokud ano, z kterých dokumentů zahraniční spolupráce kraje vychází?
- 9) Jaká jsou Vaše motivace k navazování partnerství s dalšími regiony? Podle kterého klíče výběru krajský úřad postupuje?
- 10) Jak kraj využívá svého potenciálu působení na mezinárodním prostředí? Jste v rámci toho v kontaktu s Ministerstvem zahraničních věcí?

Příloha č. 3 – Otázky pro rozhovor se spolkovou zemí Porýní-Falc

- 1) Was führteten Sie zu einer Zusammenarbeit im Rahmen des Viernetzwerkes (Mittelböhmische Region, Rheinland-Pfalz, Burgund, Woiwodschaft Oppeln)? Von welcher Seite(n) kam die Initiative und warum Mittelböhmen?
- 2) Wie würden Sie Ihre Partnerschaft mit Mittelböhmen beschreiben? (möglicherweise mit anderen Regionen des Viernetzwerktes)
- 3) Wie hat sich die Dynamik dieser Beziehung vor und nach dem Beitritt Tschechiens zur Europäischen Union im Jahr 2004 entwickelt? (mehr Zusammenarbeit seit 2004...?)
- 4) Wie wurde die Zusammenarbeit mit Mittelböhmen in der Realität umgesetzt? Hat es Ihre Erwartungen erfüllt?
- 5) Welche Bereiche und Ziele der Zusammenarbeit (Mittelböhmen) sind für Sie am wichtigsten? (wirtschaftlich, kulturell, politisch...)

- 6) Welche Bedeutung hat diese Partnerschaft für die politische Führung des Bundeslandes? Handelt es sich um eine kontinuierliche Zusammenarbeit, unabhängig von den Ergebnissen der Landeswahlen?
- 7) Wie wichtig ist Ihnen die Zusammenarbeit mit der tschechischen Region im Vergleich zu anderen Regionen?
- 8) Hat sich die Umstrukturierung der unteren Gebietseinheiten in Frankreich nach dem Viernetzwerk irgendwie ausgewirkt? (Verschmelzung von Burgund mit der Franche-Comté-Region zur neuen Burgund-Franche-Comté-Region seit 2016)
- 9) Verfügt die Region über eine Strategie der Zusammenarbeit mit fremden Regionen? Wenn ja, aus welchen Unterlagen stammt die Auslandszusammenarbeit der Region?
- 10) Was sind Ihre Gründe, um eine Partnerschaft mit anderen Regionen zu bilden? Auf welchen Grund wird eine Regionalbehörde gewählt?
- 11) Wann hat das Land Rheinland-Pfalz mit der Auslandszusammenarbeit begonnen und zu welchem Zweck war es am Anfang orientiert?

Příloha č. 4 – Otázky pro rozhovor se spolkovou zemí Severní Porýní-Vestfálsko

- 1) Wie sind Sie auf die Zusammenarbeit mit der Mährisch-Schlesischen Region gekommen?
- 2) Wie würden Sie Ihre Partnerschaft mit der Mährisch-Schlesischen Region beschreiben?
- 3) Wie hat sich die Dynamik dieser Beziehung vor und nach dem Beitritt Tschechiens zur Europäischen Union im Jahr 2004 entwickelt? (mehr Zusammenarbeit seit 2004...?)
- 4) Wie ist die Zusammenarbeit mit der Mährisch-Schlesischen Region in der Realität umgesetzt? Hat es Ihre Erwartungen erfüllt?
- 5) Welche Bereiche und Ziele der Zusammenarbeit (Mährisch-Schlesische Region) sind für Sie am wichtigsten? (wirtschaftlich, kulturell, politisch...)
- 6) Welche Bedeutung hat diese Partnerschaft für die politische Führung des Bundeslandes? Handelt es sich um eine kontinuierliche Zusammenarbeit, unabhängig von den Ergebnissen der Landeswahlen?
- 7) Wie wichtig ist Ihnen die Zusammenarbeit mit der tschechischen Region im Vergleich zu anderen Regionen?

- 8) Verfügt die Region über eine Strategie der Zusammenarbeit mit fremden Regionen? Wenn ja, aus welchen Unterlagen stammt die Auslandszusammenarbeit der Region?
- 9) Was sind Ihre Gründe, um eine Partnerschaft mit anderen Regionen zu bilden? Auf welchen Grund wird eine Regionalbehörde gewählt?
- 10) Wann hat das Land Nordrhein-Westfalen mit der Auslandszusammenarbeit begonnen und zu welchem Zweck war es am Anfang orientiert?